

Δράση Ομάδων Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων: Ετήσια Αναφορά 2023

Έργο LIFE «Διάσωση του Πυρόχρου Γύπα στην Κύπρο μέσα από
δράσεις προστασίας και διατήρησης (LIFEwithVulturesCY, LIFE18 NAT/
CY/001018))

Εκπόνηση: Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας και BirdLife Cyprus
Νοέμβριος 2024

Φορείς υλοποίησης έργου "LIFE with Vultures CY":

Συγχρηματοδότηση:

Δράση Ομάδων Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων: Ετήσια Αναφορά 2023

Οι δράσεις που παρουσιάζονται σε αυτή την αναφορά αποτελούν μέρος του έργου “Ζωή με τους Γύπες” (LIFE18 NAT/CY/001018) που συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύνταξη αναφοράς: Μάρθα Πέτρου

Συλλογή και παροχή δεδομένων: Αντρέας Κουμπάρης, Αντρέας Χριστοφόρου

Συμβολή από: Μέλπω Αποστολίδου, Έλενα Μαρκιτανή

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας & BirdLife Cyprus (2024). Δράση Ομάδων Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων: Ετήσια Αναφορά 2023. LIFE PROGRAMME: LIFEwithVulturesCY (2019-2025). LIFE18 NAT/CY/001018.

Σχετικά με το έργο

Το έργο «LIFE with Vultures» είναι ένα στοχευμένο έργο διατήρησης και προστασίας του Πυρόχρου Γύπα στην Κύπρο. Σε αυτή την προσπάθεια (2019-2025), το **BirdLife Cyprus**, η **Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας**, το **Terra Cypria – The Cyprus Conservation Foundation** και το **Vulture Conservation Foundation** ένωσαν τις δυνάμεις τους για να αντιμετωπίσουν τις κύριες απειλές που αντιμετωπίζει ο Γύπας και να αποτρέψουν την εξαφάνιση του πιο απειλούμενου αρπακτικού πουλιού της Κύπρου. Το έργο έχει προϋπολογισμό € 1.375.861 και συγχρηματοδοτείται (60%) από το πρόγραμμα LIFE της ΕΕ.

Μάθετε περισσότερα στην ιστοσελίδα www.lifewithvultures.eu

Το έργο συγχρηματοδοτείται από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	4
Συνοτμεύσεις.....	5
Executive Summary (Σύνοψη στα Αγγλικά)	6
Σύνοψη	9
1. Εισαγωγή	12
2. Μεθοδολογία	15
2.1. Περιοχές μελέτης	15
2.2. Διαδικασία ανίχνευσης και συλλογής δεδομένων	16
3. Αποτελέσματα	18
3.1. Γενικά αποτελέσματα προληπτικών περιπολιών και ερευνών ανταπόκρισης	18
3.2. Ευρήματα δηλητηριασμένων ζώων και δολωμάτων	23
3.3. Περιστατικά ανά περιοχή.....	26
3.4. Περιστατικά σε σχέση με ανθρώπινες δραστηριότητες και χρήση γης	32
3.5. Επιπτώσεις στον πληθυσμό του Γύπα	36
3.6. Ανάλυση ευρημάτων και διερεύνηση περιστατικών.....	38
3.7. Προβολή και Επικοινωνία	39
4. Γενικά συμπεράσματα	40
Βιβλιογραφία	42

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε όλους τους ανθρώπους της υπαίθρου (κυνηγούς, κτηνοτρόφους, γεωργούς και κατοίκους κοινοτήτων) από όλες τις επαρχίες της Κύπρου, που ενημέρωσαν τις Ομάδες Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας για πιθανά περιστατικά δηλητηρίασης και ύπαρξης δηλητηριασμένων δολωμάτων στην ύπαιθρο και όσους προέβησαν σε σχετική καταγγελία στην Αστυνομία. Επίσης ευχαριστούμε θερμά την Αστυνομία Κύπρου και ειδικότερα το τμήμα της Αστυνομίας για τα Ζώα, τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, το Γενικό Χημείο του Κράτους και το Τμήμα Γεωργίας για τη συνεργασία και τη σημαντική συμβολή τους στη διαχείριση περιστατικών δηλητηρίασης, ιδιαίτερα όσον αφορά τη διερεύνηση αυτού του εγκλήματος κατά της άγριας ζωής.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Συντομεύσεις:

ApDUs – Anti-poison dog units

ΟΑΔΔ – Ομάδες Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων

BC - BirdLife Cyprus

GFS – Game and Fauna Service

ΥΘΠ – Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας

TC - Terra Cypria - Κυπριακό Ίδρυμα Προστασίας του Περιβάλλοντος

VCF - Vulture Conservation Foundation

ΓΧΚ – Γενικό Χημείο του Κράτους

δ.δ. - δηλητηριασμένα δολώματα

δ.ζ. - δηλητηριασμένα ζώα

ΖΕΠ - Ζώνες Ειδικής Προστασίας (προστατευόμενες περιοχές που έχουν καθοριστεί για τη προστασία των πτηνών του Δικτύου Natura 2000)

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Executive Summary

The use of poison baits in the countryside is unfortunately a frequent phenomenon in Cyprus, resulting in the death of both wild and domestic animals. For decades, Griffon Vultures *Gyps fulvus* have been suffering mass losses from poisoning incidents, which have driven the resident population of the island to functional extinction. Through the project “LIFE with Vultures CY” (LIFE18 NAT/CY/001018), efforts have been made to save Griffon Vultures from local extinction by mitigating illegal use of poisoned baits as well as other threats. One of these actions was dedicated to the deployment of two anti-poison dog units (ApDUs), which are managed by the Game and Fauna Service (GFS) and consist of two specially trained detection dogs and their respective handlers. These ApDUs started systematic patrols in May 2022 and are the first to take up this role in Cyprus. Their duties include completing daily preventative patrols within the home range of the vultures and in known high-risk poisoning areas as well as to respond to reports of suspected poison baits or poisoned animals. The main aim of the ApDUs is to reduce the exposure of Griffon Vultures and other wildlife to poison as well as make the first and critical step towards mitigating wildlife crime. Through these actions, poisonings of wild species, especially raptors and mammals, can be reduced, while also benefiting locals by making the countryside safer for people and domestic animals such as hunting dogs and livestock guardian dogs. The ApDUs also act as a powerful communication tool as well as increase the presence of a monitoring body in the countryside, which provides a strong deterrent factor of illegal poison bait use. Additionally, the findings from patrols and other ApDU observations, contribute significantly to investigation processes. Effective investigation and bringing culprits to justice have a critical role to play in the fight against poison use.

This report presents the operation and findings of the two Anti-poison Dog Units operating in Cyprus, and it aims to summarise the results from the second year of operation between January and December 2023. During this period, the ApDUs operated mainly within the home range of the vultures, which spans across 9 Special Protected Areas located on the southwestern part of the island within the districts of Paphos and Limassol. However, the two dog teams also operated in areas outside the aforementioned regions, which are also important for other Annex I species, like the Bonelli’s eagle *Aquila fasciata*, in response to emergency incidents and specific information on poison bait use.

Overall, between January and December 2023, the ApDUs received and responded to 112 reports of suspected poison baits or poisoned animals while they completed over 290 daily preventative patrols which were not directly related to reports of poison presence, but rather based on historic high-poisoning-risk areas. In total, the two teams carried out 402 patrols. From these patrols there were findings of poison baits and poisoned animals in 44 cases, out of which the 43 cases were from reports made by the public and one was from a preventative patrol. Comparing data from 2022 and 2023, a decrease in comparable numbers of poisoning incidents was noted. Between May and December 2022, the total number of incidents with poison findings were 44 (39 from reports from the public and 5 incidents from preventative patrols) while for the same months in 2023 a total of 28 incidents were recorded.

From the 44 incidents recorded in 2023, a total of 54 animals of 8 species were found poisoned, and around 390 poison bait pieces (35 kg) were detected and removed. Most of the dead animals recovered were dogs (35), followed by foxes (7), magpies (4), griffon vultures (2), long-eared hedgehogs (2), cats (2), common buzzard (1) and common kestrel (1). In comparison, between May and December 2023, 36 poisoned animals were found in 18 incidents while for these months in 2022, 31 poisoned animals

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

were recorded in 21 incidents. As for poison baits, about 35 kg of baits (mostly meat) were collected from a total of 31 incidents. Comparatively, between May and December of the two years, fewer incidents with poison baits were recorded in 2023 in comparison with 2022 (22 kg of bait in 21 incidents and 34 kg in 34 incidents respectively).

Of the 44 incidents recorded throughout 2023, most were located in the district of Limassol with 21 incidents, followed by Paphos and Nicosia with 8 incidents each, Larnaca with 5 incidents and Famagusta with 2 incidents. The spatial distribution of poison use per district agree year on year since Limassol was also identified as an area of high poison use in 2022. More specifically, the communities of Ypsonas, Kalo Chorio, Alassa, Souni – Zanakia and Finikaria were identified as areas with high poisoning frequency between both years. Additionally, similar percentages of the recorded incidents between the two years were found to fall within Natura 2000 regions as 55% and 52 % of incidents were recorded within the protected sites in 2022 and 2023 respectively. The Natura 2000 regions of Koilada Limnati and Akamas were highlighted as regions of high poison bait use.

Human activities and the use of land is correlated with the use of poison baits. Specifically hunting activities, including hunting dog exercising as well as livestock farming have apparent connections with the spatial and temporal use of poison baits. From the total of 44 incidents recorded in 2023, the 24 fell within the hunting season (January – February and September to December) and within hunting zones, 19 of which were recorded after September. In 2022 during September and December, 28 incidents with poison findings were recorded within hunting season and hunting zones. On average between both years, 60% of all recorded incidents fell within the hunting season and within allowed hunting zones. As for livestock rearing, in 2023 a total of 28 incidents were recorded at a distance of less than one kilometre from the nearest livestock unit. Of these, 17 were recorded within the fox breeding season (January to May).

These spatiotemporal patterns recorded in poison bait use can be explained by the potential motives behind this illegal practice. An overall increase in poison incidents is observed between January and February as well as September to December, something that concurs with hunting season and hunting dog practicing season, as well as a peak in lamb births. Hunting is likely correlated with the increase in poison bait use as local hunters try to deter hunters from other regions from exploiting game-rich areas. This is done by placing poisoned baits which target hunting dogs, making it unsafe for other hunters to freely use the area with their hunting dogs. Outside the hunting season but also during fox breeding season (January – May), motives include culling of foxes and dogs to protect game species or livestock as well as to discourage hunters from training their dogs in certain areas. Wildlife -human conflicts around livestock protection are especially prominent over peak lambing season where foxes and stray dog attacks on young, vulnerable livestock can increase. Further data collection during the following years of the ApDUs operation may better-reveal the trends of poison bait use.

All poison baits found by the ApDUs in 2023 were collected and stored in a refrigerator, while in 9 cases where the Police was involved, samples were collected by the Police. In the incidents where the Police carried out investigations, samples were sent directly to the State General Laboratory (SGL) following the investigation protocol set up to improve procedures following a wildlife crime incident. In cases where the Police was not involved, the GFS selected a number of cases to send baits for toxicological analysis at the SGL to detect and monitor poison substance use. Results confirmed the presence of illegal substances in all samples sent to the SGL of suspected baits, proving the use of the illegal pesticides Methomyl and Carbofuran. Carbofuran was also detected in both cases of Griffon Vulture poisonings in 2023.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Efforts were made to inform relevant stakeholders such as hunters and livestock keepers of the work of the ApDUs and the importance of their role. Phone numbers for emergency incidents related to poison baits along with a relevant poster were distributed to over 40 local communities, 220 livestock keepers, several hunting associations and relevant government departments. The ApDUs are a valuable communication tool as they contribute in awareness raising on the impacts of poison bait use through social and conventional media, interviews, video spots and ‘meet-and-greets’ with hunting associations, local communities and schools.

Overall, the ApDUs seem to be playing a key role in detecting and combating wildlife poisoning incidents, with huge potential for deterring potential offenders and facilitating police investigations. The high response rate to reports and successful detection of poisons by the ApDUs has likely encouraged citizens to report incidents more frequently, increasing the overall detection of poisoned baits. The ApDUs have also increased the capacity of the competent authorities to locate poison baits and poisoned animals. This has aided in understanding the scale of the problem on the island and in identifying or confirming key locations where poisoning incidents are more frequent and severe. Consequently, prosecutions of offenders will be more feasible in the future, securing a safer environment for the vulture population to recover.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Σύνοψη

Οι δηλητηριάσεις ειδών της άγριας ζωής, κατοικίδιων και οικόσιτων ζώων στην κυπριακή ύπαιθρο, είναι δυστυχώς συχνό φαινόμενο, με αποτέλεσμα να αποτελούν σημαντική απειλή για κάποια είδη, και ιδιαίτερα για τον Πυρόχρο Γύπα *Gyps fulvus*. Στην προσπάθεια για τη διάσωση αυτού του είδους στο νησί, μέσα από το έργο LIFE «Ζωή με τους Γύπες», πραγματοποιήθηκαν δράσεις για τη καταπολέμηση της τοποθέτησης δηλητηριασμένων δολωμάτων. Μια από αυτές τις δράσεις ήταν η δημιουργία δύο Ομάδων Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων (ΟΑΔΔ) από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας (ΥΘΠ - Υπουργείο Εσωτερικών). Οι δύο ΟΑΔΔ είναι οι πρώτες στην Κύπρο και ξεκίνησαν τη δράση τους τον Μάιο 2022. Πραγματοποιούν προληπτικές περιπολίες για εντοπισμό τυχόν δηλητηριασμένων δολωμάτων (δ.δ.) και περιστατικών δηλητηρίασης με έμφαση στις περιοχές εντός της επικράτειας του Πυρόχρου Γύπα. Ανταποκρίνονται επίσης σε αναφορές ύποπτων περιστατικών χρήσης δ.δ. ή δηλητηρίασης από πολίτες ή άλλες αρμόδιες αρχές. Ο κύριος στόχος των ΟΑΔΔ είναι να μειώσουν τις πιθανότητες δηλητηρίασης του Πυρόχρου Γύπα, που απειλείται άμεσα με εξαφάνιση από τα δηλητήρια και να κάνουν το πρώτο βήμα προς την διερεύνηση περιστατικών κατά του εγκλήματος προς την άγρια ζωή. Μέσω της δράσης τους, επιτυγχάνεται επίσης η πρόληψη δηλητηρίασης άλλων άγριων ζώων (όπως αρπακτικά πτηνά, θηλαστικά κτλ.) αλλά και οικόσιτων και κατοικίδιων ζώων (όπως κυνηγετικοί σκύλοι, σκύλοι κτηνοτρόφων κτλ.). Η λειτουργία των ΟΑΔΔ συμβάλλει σημαντικά στις διερευνήσεις περιστατικών, ενώ η αυξημένη παρουσία τους στην ύπαιθρο λειτουργεί ως αποτρεπτικός παράγοντας και ως ένα ισχυρό εργαλείο επικοινωνίας για την προσπάθεια κατά των δηλητηριάσεων.

Η παρούσα ετήσια τεχνική αναφορά παρουσιάζει τα αποτελέσματα της εργασίας των ομάδων ανίχνευσης δηλητηριασμένων δολωμάτων με ειδικά εκπαιδευμένους σκύλους στην Κύπρο, για το έτος 2023.

Οι προληπτικές περιπολίες των ΟΑΔΔ εστιάζονται ως επί το πλείστον στις περιοχές εξάπλωσης του Γύπα, στις επαρχίες Λεμεσού και Πάφου όπου το είδος τρέφεται, φωλιάζει και κουρνιάζει εντός εννιά Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), καθώς και σε περιοχές με ιστορικό δηλητηρίασης. Ωστόσο, οι δύο ομάδες σκύλων διεξάγουν περιπολίες και σε άλλες επαρχίες κυρίως ως ανταπόκριση σε αναφορές πολιτών ή πληροφορίες για περιστατικά δηλητηρίασης.

Μεταξύ Γενάρη και Δεκέμβρη 2023, οι δύο ΟΑΔΔ έλαβαν και ανταποκρίθηκαν σε συνολικά 112 κλήσεις από πολίτες για αναφορές δηλητηριασμένων δολωμάτων και δηλητηριασμένων ζώων. Επίσης πραγματοποίησαν πάνω από 290 προληπτικές περιπολίες σε περιοχές με συχνή χρήση δολωμάτων. Στις 43 περιπτώσεις από τις αναφορές από πολίτες οι ΟΑΔΔ εντόπισαν δ.δ. και δηλητηριασμένα ζώα, ενώ σε μία από τις προληπτικές περιπολίες βρέθηκαν ευρήματα με ενδείξεις δηλητηρίασης. Συγκρίνοντας το 2022 (Μάιο - Δεκέμβριο) με το 2023 (αντίστοιχη περίοδο) παρατηρήθηκε μείωση στους αριθμούς των περιστατικών για τους μήνες Μάη με Δεκέμβρη αφού το 2022 καταγράφηκαν 44 περιστατικά (39 από αναφορές και 5 από προληπτικές περιπολίες), ενώ το 2023 καταγράφηκαν 28 περιστατικά σε 8 μήνες.

Από τα 44 περιστατικά με ευρήματα του 2023, εντοπίστηκαν συνολικά 54 δηλητηριασμένα ζώα από 8 διαφορετικά είδη και περίπου 390 κομμάτια (35 κιλά) δηλητηριασμένων δολωμάτων. Τα περισσότερα νεκρά ζώα ήταν σκύλοι, ενώ τα υπόλοιπα νεκρά είδη που καταγράφηκαν ήταν αλεπού (7), καρακάξα (4), γύπας (2), σκαντζόχοιρος (2), γάτος (2), γερακίνα (1) και κίτσης (1). Σε

Φορείς υλοποίησης έργου "LIFE with Vultures CY":

Συγχρηματοδότηση:

σύγκριση με τα δεδομένα του 2022 ο αριθμός νεκρών ζώων που εντοπίστηκαν το 2023 μεταξύ των Μάη και Δεκέμβρη αυξήθηκε, αφού το 2022 καταγράφηκαν 31 νεκρά ζώα σε 21 περιστατικά και το 2023, 36 νεκρά ζώα σε 18 περιστατικά.

Ωστόσο, παρατηρήθηκε μείωση στην ποσότητα και συχνότητα χρήσης δολωμάτων μεταξύ τα δυο έτη αφού το 2022 βρέθηκαν 34 κιλά δολωμάτων σε 34 περιστατικά ενώ το 2023 καταγράφηκαν 22 κιλά σε 21 περιστατικά μεταξύ τους μήνες Μάη και Δεκέμβρη.

Τα περισσότερα περιστατικά με ενδείξεις δηλητηρίασης καταγράφηκαν στην επαρχία Λεμεσού με 21 περιστατικά, με ακόλουθες τις επαρχίες Πάφου και Λευκωσίας όπου βρέθηκαν 8 περιστατικά στην κάθε επαρχία. Στην Λάρνακα καταγράφηκαν 5 περιστατικά, ενώ στην Αμμόχωστο 2. Τα δεδομένα αυτά συμφωνούν με τις καταγραφές του 2022 αφού η επαρχία Λεμεσού παραμένει ως περιοχή με την ψηλότερη συχνότητα χρήσης δ.δ. Συγκεκριμένα στις κοινότητες Ύψωνα, Καλό Χωριό, Άλασσα, Σούνι – Ζανακιά και Φοινικάρια καταγράφηκαν τα περισσότερα περιστατικά χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων και τα δυο χρόνια.

Το κυνήγι και η κτηνοτροφία αναγνωρίστηκαν ως δραστηριότητες που σχετίζονται με την χρήση δολωμάτων αφού κατά μέσο όρο, το 60% των περιστατικών καταγράφηκαν εντός της κυνηγετικής εποχής και εντός κυνηγετικών περιοχών. Επίσης, τα 28 από τα 44 περιστατικά (64%) του 2023 εντοπίστηκαν σε απόσταση λιγότερη από 1 χιλιόμετρο από κτηνοτροφικές μονάδες. Τα 17 από τα περιστατικά αυτά συμπίπτουν με την περίοδο αναπαραγωγής της αλεπούς (Γενάρης – Μάη). Οι διαφορές στην συχνότητα της χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων ανάλογα με την περιοχή και τον μήνα, οφείλονται στα κίνητρα πίσω από την παράνομη αυτή πρακτική.

Βάσει της δραστηριότητας και χρήσης γης σε κάθε περιοχή (π.χ. κυνηγετική περιοχή, περιοχή εξάσκησης σκύλων, κτηνοτροφική) όπου εντοπίστηκαν ευρήματα, και βάσει των στοιχείων από την περιοχή των περιστατικών, αλλά και την εποχικότητα, καταγράφηκαν οι πιθανοί λόγοι χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων. Αυξημένοι αριθμοί ύποπτων περιστατικών δηλητηρίασης/χρήσης δ.δ. παρατηρήθηκαν τον Γενάρη, Φλεβάρη, Μάη και Σεπτέμβρη με Δεκέμβρη. Με εξαίρεση τον Μάιο, οι μήνες αυτοί συμπίπτουν με την κυνηγετική περίοδο και την περίοδο εξάσκησης κυνηγετικών σκύλων, κάτι που υποδεικνύει ότι τα πλείστα καταγεγραμμένα περιστατικά εντός της περιόδους κυνηγιού, έχουν ως πιθανό κίνητρο αντιδικίες μεταξύ κυνηγών. Τοποθέτηση δ.δ. εκτός της κυνηγετικής περιόδου πιθανόν να στοχεύει αλεπούδες και σκύλους για την προστασία θηράματος και κτηνοτροφικών ζώων, καθώς και την αποτροπή χρήσης συγκεκριμένων περιοχών για εξάσκηση κυνηγετικών σκύλων.

Όσον αφορά τις ουσίες οι οποίες χρησιμοποιούνται για δολώματα, δείγματα από τα ευρήματα για ταυτοποίηση ουσιών στάλθηκαν επιλεκτικά στο Γενικό Χημείο Κράτους. Δείγματα δολωμάτων από 5 διαφορετικά περιστατικά που καταγράφηκαν μεταξύ τον Γενάρη και τον Μάρτη του 2023 στάλθηκαν για τοξικολογικές αναλύσεις. Τα αποτελέσματα του χημείου επιβεβαίωσαν την χρήση παράνομων φυτοπροστατευτικών ουσιών σε όλα τα δείγματα με την ουσία Methomyl σε 3 περιστατικά, Carbofuran σε ένα περιστατικό και Cabofuran και Methomyl σε ένα περιστατικό. Σε 9 περιστατικά παρευρέθηκε και η Αστυνομία για διερεύνηση των περιστατικών. Στις περιπτώσεις αυτές, η αστυνομία στέλνει τα δείγματα από όλα τα περιστατικά στο Γενικό Χημείο Κράτους για τοξικολογικές αναλύσεις.

Το 2023, επιβεβαιώθηκαν 2 περιστατικά δηλητηρίασης γυπών, όπου και στα δυο εντοπίστηκε η ουσία Carbofuran. Στο ένα περιστατικό δεν εντοπίστηκε το κουφάρι από το οποίο τράφηκε ο γύπας πριν την δηλητηρίαση, ενώ στο δεύτερο περιστατικό βρέθηκε δηλητηριασμένος σκύλος δίπλα από δηλητηριασμένο δόλωμα, όπου και στα δυο εντοπίστηκε η ουσία carbofuran. Με δεδομένα από τον

πομπό που έφερε ο γύπας, υποδείχτηκε ότι τράφηκε από τον νεκρό σκύλο και πέθανε από

δευτερογενή δηλητηρίαση. Στο περιστατικό αυτό υποψιάζεται επίσης η δηλητηρίαση ακόμα 2 ατόμων Γύπα αφού πιθανών να τράφηκαν μαζί από το δηλητηριασμένο κουφάρι.

Οι ΟΑΔΔ αποτελούν σημαντικό εργαλείο επικοινωνίας αφού συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση του κοινού μέσω της παρουσίας τους σε κυνηγετικούς συλλόγους, τοπικές κοινότητες και σχολεία όπου γίνεται ενημέρωση των επιπτώσεων της παράνομης τοποθέτησης δηλητηριασμένων δολωμάτων. Επιπλέον ενημέρωση για τη λειτουργία των ΟΑΔΔ έγινε στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, σε σύντομα φυλλάκια και σε άλλες ευκαιρίες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης. Επίσης διανεμήθηκαν οι τηλεφωνικοί αριθμοί των ΟΑΔΔ μαζί με σχετικό φυλλάδιο σε περισσότερες από 40 τοπικές κοινότητες, 220 κτηνοτρόφους, κυνηγετικούς συλλόγους και σχετικούς κρατικούς φορείς.

Γενικά, οι ΟΑΔΔ εξελίσσονται σε σημαντικό παράγοντα για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση της δηλητηρίασης της άγριας ζωής, δρώντας όχι μόνο προληπτικά αλλά και κατασταλτικά καθώς βοηθούν στην αποθάρρυνση πιθανών δραστών. Οι ΟΑΔΔ έχουν ενισχύσει την ικανότητα των σχετικών αρμόδιων αρχών για τον εντοπισμό δηλητηριασμένων δολωμάτων και δηλητηριασμένων ζώων. Η καταγραφή των περιστατικών αυτών είναι σημαντική για την κατανόηση της έκτασης του προβλήματος και την αναγνώριση περιοχών όπου παρατηρούνται πιο συχνά περιστατικά δηλητηρίασης, κάτι που βοηθά το σχεδιασμό για αντιμετώπιση αυτού του εγκλήματος σε στοχευμένη βάση. Κατά συνέπεια, οι διώξεις των παραβατών θα είναι πιο εφικτές στο μέλλον, διασφαλίζοντας ένα ασφαλέστερο περιβάλλον για τον Γύπα και την υπόλοιπη άγρια ζωή. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι λόγω της γνωστοποίησης της δράσης και ανταπόκρισης των ΟΑΔΔ, είναι πολύ πιθανό οι αναφορές περιστατικών δηλητηρίασης από πολίτες να είναι αυξημένες.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

1. Εισαγωγή

Το έργο με τίτλο «Ζωή με τους Γύπες: Διάσωση του Πυρόχρου Γύπα *Gyps fulvus* στην Κύπρο μέσα από δράσεις προστασίας και διατήρησης» (LIFE18 NAT/CY/001018) συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα LIFE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ξεκίνησε τον Οκτώβρη του 2019 με προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης μέχρι τον Μάιο του 2025. Το BirdLife Cyprus (BC), η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας (ΥΘΠ), το Vulture Conservation Foundation (VCF) και το Κυπριακό Ίδρυμα Προστασίας του Περιβάλλοντος - Terra Cypria (TC) συνεργάζονται για να πραγματοποιήσουν τις δράσεις του έργου το οποίο έχει ως κύριο στόχο την ανάκαμψη και διατήρηση του πληθυσμού του Πυρόχρου Γύπα στην Κύπρο. Κάποιες από τις κύριες δράσεις περιλαμβάνουν αποτελεσματική αντιμετώπιση των απειλών κατά του είδους, ενίσχυση του πληθυσμού, και ευαισθητοποίηση του κοινού για τον Γύπα. Το έργο εστιάζεται σε εννιά Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) οι οποίες αναγνωρίζονται ως σημαντικές για την επιβίωση και αναπαραγωγή του Πυρόχρου Γύπα (εφεξής Γύπας).

Ο Γύπας είναι το μοναδικό είδος γύπα που φωλιάζει πλέον στην Κύπρο, και το πιο κοινό από τα τέσσερα είδη γύπα που βρίσκονται στην Ευρώπη. Αν και κάποτε ήταν ένα κοινό είδος και στην Κύπρο, με περιγραφές για κοπάδια εκατοντάδων πουλιών (Locke, 1553; Mariti 1760), ο πληθυσμός του υπέστη δραματική μείωση τη δεκαετία του 1950- 1960, κυρίως λόγω μαζικών δηλητηριάσεων και αλλαγών στις κτηνοτροφικές πρακτικές οι οποίες προκάλεσαν μείωση της διαθέσιμης τροφής. Επιπλέον, το 1980 – 1990 τα περιστατικά χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων (εφεξής δ.δ.) για την εξόντωση αδέσποτων σκύλων, αλεπούδων και κορακοειδών αυξήθηκαν και έτσι προκάλεσαν μαζικές δηλητηριάσεις που επέφεραν μεγάλα πλήγματα στον πληθυσμό του Γύπα.

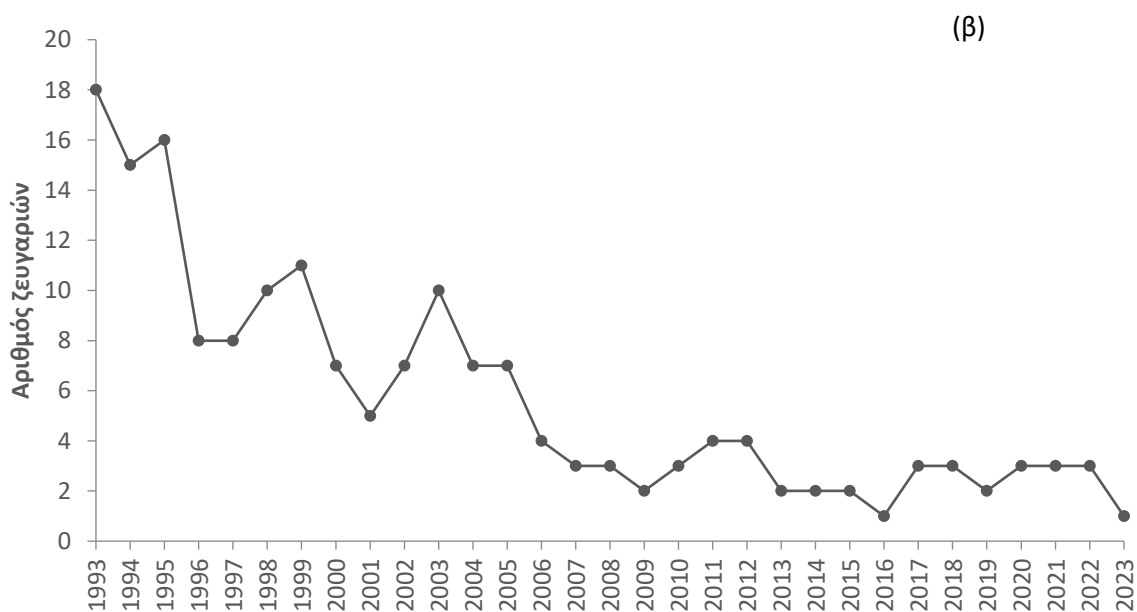
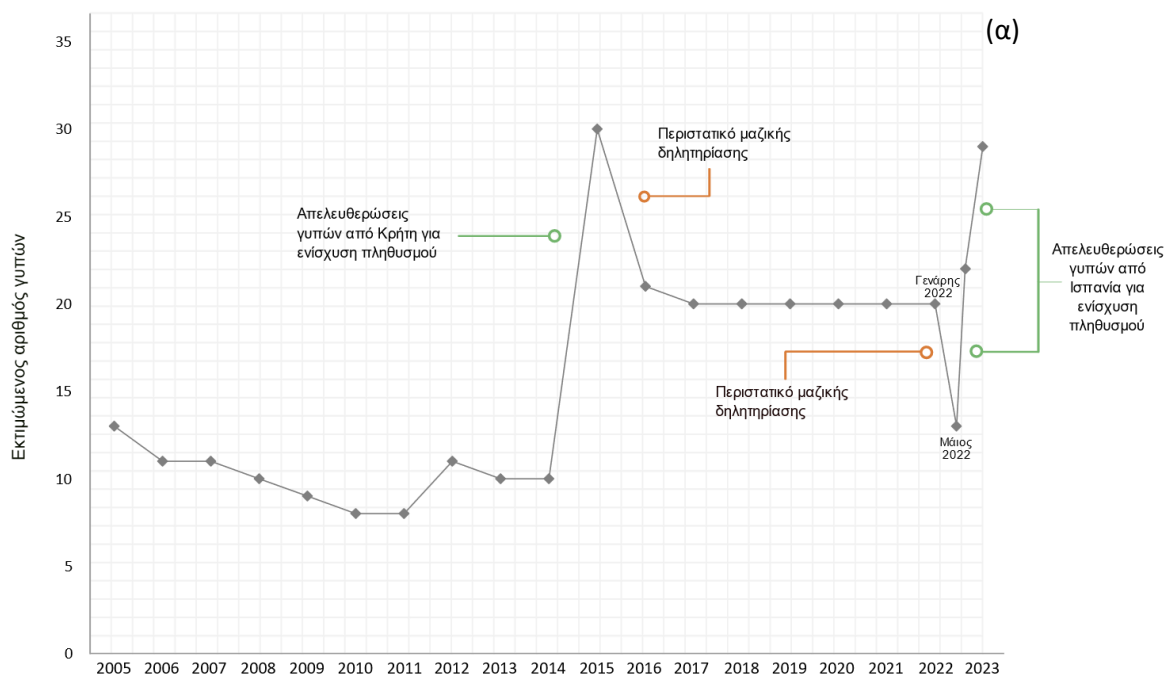
Τις τελευταίες δεκαετίες μέχρι και σήμερα, η μεγαλύτερη ανθρωπογενής απειλή είναι η δηλητηρίαση, η οποία οδηγεί τον Γύπα στην εξαφάνιση. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, τα δύο πρόσφατα περιστατικά μαζικής δηλητηρίασης (2015-2016 και 2022) προκάλεσαν μεγάλες μειώσεις στον πληθυσμό (Διάγραμμα 1), ενώ μεταξύ 2022 και 2023, χάθηκαν όλα τα αναπαραγωγικά ζευγάρια του πληθυσμού λόγω δηλητηρίασης. Επί του παρόντος, τα ποσοστά δηλητηρίασης Γυπών είναι σε μη βιώσιμο επίπεδο για την επιβίωση του είδους. Βάσει της μελέτης από τον Phipps (2020 – Vulture Conservation Foundation), τα αποτελέσματα της ανάλυσης βιωσιμότητας πληθυσμού του Πυρόχρου Γύπα στην Κύπρο προβλέπουν πλήρη εξαφάνιση του είδους από το νησί μέχρι το 2035 εάν η συχνότητα δηλητηρίασης παραμείνει στα 4 περιστατικά κάθε 5 χρόνια (μέσος όρος συχνότητας δηλητηριάσεων μέχρι το 2020). Έτσι, για την επιβίωση του είδους είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν μέτρα για τη μείωση των περιστατικών δηλητηρίασης.

Στην Κύπρο, τα κίνητρα πίσω από τη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων πιθανόν να διαφοροποιούνται ανάλογα με την εποχή. Εντός κυνηγετικής περιόδου, το πιο πιθανό κίνητρο είναι σκόπιμη δηλητηρίαση κυνηγετικών σκύλων για αποθάρρυνση χρήσης περιοχών από κυνηγούς (αντιδικίες μεταξύ κυνηγών) ενώ εκτός κυνηγετικής περιόδου, τα κίνητρα είναι κυρίως η προστασία κτηνοτροφικών ζώων και θηράματος από θηρευτές, όπως αλεπούδες και αδέσποτοι σκύλοι, αλλά και για παρεμπόδιση χρήσης κάποιων περιοχών για σκοπούς εξάσκησης σκύλων.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Διάγραμμα 1: (α) Πληθυσμός Γυπών μεταξύ 2005 και 2023 με δύο περιστατικά μαζικής δηλητηρίασης και τρεις απελευθερώσεις ατόμων για ενίσχυση πληθυσμού (Paradopoulos 2013; BirdLife Cyprus 2023). **(β)** Αριθμός ζευγαριών που καταγράφηκαν μεταξύ 1993 και 2023.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Ωστόσο, η τοποθέτηση δ.δ. είναι μια εγκληματική πράξη και τιμωρείται με μέχρι και τρία χρόνια φυλάκιση ή/και πρόστιμο που ανέρχεται στα €20.000 βάσει του περί Προστασίας και Διαχείρισης των Αγρίων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου, ενώ για πρόκληση ουσιαστικής βλάβης από δ.δ. σε προστατευόμενο είδος όπως ο Γύπας, η ποινή φτάνει μέχρι τα δέκα χρόνια φυλάκιση ή/και €500.000 πρόστιμο βάσει του περί Προστασίας του Περιβάλλοντος μέσω του Ποινικού Δικαίου Νόμου. Παρόλο που η παράνομη τοποθέτηση δ.δ. είναι συχνό φαινόμενο στην Κύπρο, μέχρι τον Δεκέμβριο 2022 δεν υπήρξε καμία περίπτωση εντοπισμού παραβάτη και επιβολής ποινής σε παραβάτη, αφού γενικά ο εντοπισμός των δραστών είναι συχνά δύσκολος. Εντούτοις μια υπόθεση δηλητηρίασης που έλαβε χώρα τον Δεκέμβριο του 2021 διερευνήθηκε επιτυχώς, καθώς συνδέθηκε ο δράστης με το έγκλημα και του επιβλήθηκε εξώδικο πρόστιμο ύψους 21.000 ευρώ. Ακόμα ένα περιστατικό δηλητηρίασης που έλαβε χώρα το 2022 διερευνάται και η υπόθεση έχει καταχωρηθεί στο δικαστήριο.

Στο πλαίσιο του έργου «Ζωή με τους Γύπες», έχουν δημιουργηθεί δύο Ομάδες Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων (εφεξής ΟΑΔΔ) κάτω από την ΥΘΠ, μετά από εξειδικευμένη εκπαίδευση τόσο των σκύλων όσο και των χειριστών τους. Οι ΟΑΔΔ αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο για την πρόληψη και αντιμετώπιση αυτού του εγκλήματος αφού έχουν την ικανότητα να εντοπίσουν δολώματα χρησιμοποιώντας την όσφρηση των ειδικά εκπαιδευμένων σκύλων. Τα σκυλιά ράτσας Border Collie αγοράστηκαν το 2020 και εκπαιδεύτηκαν στην Ελλάδα μαζί με τους χειριστές τους από έμπειρο εκπαιδευτή της ακαδημίας Kynagon και ξεκίνησαν περιπολίες στην Κύπρο τον Μάιο του 2022. Οι ομάδες αυτές συντονίζονται από την ΥΘΠ και είναι υπεύθυνες να ανταποκρίνονται σε αναφορές με υποψία ύπαρξης δηλητηριασμένων δολωμάτων ή δηλητηρίασης στην ύπαιθρο σε όλο το νησί και να πραγματοποιούν τακτικές προληπτικές περιπολίες, κυρίως εντός της επικράτειας του Γύπα αλλά και σε άλλες περιοχές με υψηλό ρίσκο χρήσης δ.δ. και δηλητηρίασης.

Αυτή η αναφορά εστιάζεται στη δράση και τα ευρήματα των δύο ΟΑΔΔ για το έτος 2023 και συγκρίνει τα αποτελέσματα αυτά με τα ευρήματα του 2022.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

2. Μεθοδολογία

2.1. Περιοχές μελέτης

Οι Ομάδες Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων ήταν ενεργές σε όλες τις περιοχές που ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο η Κυπριακή Δημοκρατία, αφού ανταποκρίνονταν σε αναφορές περιστατικών από όλες τις επαρχίες. Ωστόσο, ιδιαίτερη σημασία και προτεραιότητα δίνεται στις εννιά ΖΕΠ στις δυτικές και νοτιοδυτικές περιοχές του νησιού (Χάρτης 1), στις οποίες παρατηρούνται Γύπες, αλλά και άλλα προστατευόμενα αρπακτικά πουλιά όπως ο Σπιζαετός, η Αετογερακίνα και η Γερακίνα. Όλες οι περιοχές, με εξαίρεση τους Γκρεμούς της Επισκοπής, αποτελούν μέρος του δικτύου Natura 2000, ενώ οι Γκρεμοί της Επισκοπής είναι περιοχή η οποία εμπίπτει εντός των Βρετανικών Βάσεων και χαρακτηρίστηκε ως ισοδύναμη ΖΕΠ βάσει διατάγματος που αντικατοπτρίζει το νόμο της Δημοκρατίας που εφαρμόζει την Οδηγία για τα Άγρια Πτηνά.

Χάρτης 1: Περιοχές μελέτης του έργου «Ζωή με τους Γύπες»

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

2.2. Διαδικασία ανίχνευσης και συλλογής δεδομένων

Οι περιοχές όπου διεξήχθησαν οι **προληπτικές** περιπολίες των ΟΑΔΔ βασίστηκαν σε βάση δεδομένων με ιστορικά και πρόσφατα περιστατικά δηλητηρίασης καθώς και στους σχετικούς χάρτες οι οποίοι παρουσιάζουν υψηλό ρίσκο χρήσης δ.δ. και υψηλό ρίσκο δηλητηρίασης για τον Πυρόχρου Γύπα. Έτσι, οι ΟΑΔΔ πραγματοποίησαν τακτικές προληπτικές περιπολίες, επιλέγοντας περιοχές στις οποίες υπήρξαν στο πρόσφατο παρελθόν περιστατικά δηλητηρίασης, τοποθέτηση δηλητηριασμένων δολωμάτων, αλλά και σε περιοχές τροφοληψίας του Γύπα, περιοχές φωλιάσματος και κούρνιας, περιοχές που βρίσκονται στο έπρασμα Γυπών, περιοχές εντός της επικράτειας του Γύπα με κτηνοτροφική δραστηριότητα, περιοχές κυνηγίου και εξάσκησης κυνηγετικών σκύλων, αλλά και άλλες περιοχές όπου καταγράφηκε στο πρόσφατο παρελθόν τοποθέτηση δηλητηριασμένων δολωμάτων.

Ο συντονισμός μεταξύ των δύο ΟΑΔΔ, ο καλός προγραμματισμός από τις ΟΑΔΔ και η σχετική ενημέρωση με τον υπεύθυνο λειτουργό ή/και Προϊστάμενο της ΥΘΠ ήταν απαραίτητες διαδικασίες πριν την έναρξη προληπτικής περιπολίας ή έρευνας μετά από αναφορά. Επίσης, οι καιρικές συνθήκες συχνά προσδιόριζαν τα ωράρια εργασίας αφού το καλοκαίρι, οι περιπολίες συχνά ξεκινούσαν πριν την ανατολή του ήλιου για αποφυγή των υψηλών θερμοκρασιών, ενώ σε περίπτωση έντονης βροχόπτωσης κάποιες έρευνες αναβάλλονταν και επαναπρογραμματιζόνταν.

Οι χειριστές και τα σκυλιά ήταν κατάλληλα εξοπλισμένοι και προετοιμασμένοι ώστε να μπορούν να ολοκληρώσουν τις περιπολίες και τις έρευνες. Η χρήση φίμωτρου σε κάποιες περιπτώσεις ήταν απαραίτητη καθώς παρέχει μια επιπλέον ασφάλεια για το σκύλο και βοηθά το χειριστή να επικεντρωθεί σε άλλα στοιχεία της έρευνας. Όσον αφορά τον εξοπλισμό για την έρευνα, αυτός περιλαμβάνει: σαμαράκι, κολλάρο, αντιπαρασιτικό περιλαίμιο και λουρί, νερό, φαγητό, παιχνίδι για επιβράβευση, κουτί πρώτων βοηθειών σε περίπτωση δηλητηρίασης ή δαγκώματος από δηλητηριώδες φίδι. Επίσης, οι χειριστές ήταν εφοδιασμένοι με εξοπλισμό για τη συλλογή ευρημάτων: γάντια νιτριλίου, πλαστικές σακούλες, δοχεία για δηλητηριασμένα δολώματα, υγρομάντηλα, αλουμινόχαρτο, τηλέφωνο με GPS και ασύρματο.

Οι δύο ομάδες ανίχνευσης δηλητηριασμένων δολωμάτων πραγματοποιούσαν περιπολίες τέσσερις με πέντε φορές τη βδομάδα, ελέγχοντας συχνά περιοχές στην κύρια επικράτεια του Γύπα. Τις πλείστες φορές οι δυο ομάδες περιπολούσαν ξεχωριστές περιοχές, ενώ σε μερικά περιστατικά όπου υπήρχε μεγάλος αριθμός δολωμάτων ή δύσκολες συνθήκες ανίχνευσης, οι ομάδες λειτουργούσαν μαζί. Επίσης, οι ΟΑΔΔ λειτουργούσαν μόνο σε περιοχές της υπαίθρου και σε περιοχές με ρίσκο για δηλητηρίαση άγριας ζωής και όχι σε κατοικημένες περιοχές στις οποίες καταγράφονται περιστατικά δηλητηρίασης κατοικίδιων – γι' αυτά την αρμοδιότητα έχει η Αστυνομία για τα Ζώα.

Σε περιπτώσεις εντοπισμού δ.δ. ή θυμάτων δηλητηρίασης, γίνονταν λεπτομερείς καταγραφές των ευρημάτων και δεδομένων από την περιοχή σε τυποποιημένα έντυπα. Τα ευρήματα φωτογραφίζονταν και οι χειριστές ακολουθούσαν ανάλογες διαδικασίες για τη συλλογή και διαχείριση δολωμάτων και νεκρών ζώων, βάσει και του σχετικού Πρωτοκόλλου ενεργειών.

Η ανάλυση και χαρτογράφηση των δεδομένων διεξήχθη στο πρόγραμμα ArcGIS Pro με την χρήση των εργαλείων Hot Spot για αναγνώριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000 αλλά και των κοινοτήτων με υψηλή συχνότητα περιστατικών δηλητηρίασης, Near για την αναγνώριση κτηνοτροφικών περιοχών που βρίσκονται κοντά σε καταγεγραμμένα περιστατικά και το εργαλείο Kernel density για την χαρτογράφηση περιοχών υψηλού κινδύνου δηλητηρίασης για τον Γύπα.

Τα περιστατικά αποτελούνται από αναφορές πολιτών για υποψίες δηλητηρίασης/ παρουσίας δολωμάτων και περιστατικά από προληπτικές περιπολίες. Οι αναφορές από πολίτες κατηγοριοποιούνται σε:

- Περιστατικά με ενδείξεις δηλητηρίασης: αναφορές από πολίτες για υποψίες δηλητηρίασης όπου μετά από περιπολία των ΟΑΔΔ εντοπίστηκαν ευρήματα τα οποία μπορεί να αφορούν νεκρά ζώα, δολώματα ή και άλλες ενδείξεις δηλητηρίασης (π.χ. εμετός, νεκρά έντομα σε υπολείμματα από δολώματα, σακούλια με υπολείμματα δολωμάτων). Οι ενδείξεις δηλητηρίασης αποτελούνται από χαρακτηριστικές στάσεις σώματος σε δηλητηριασμένα ζώα, νεκρά έντομα σε δολώματα, σακούλια ή ζώα, εμφανής ουσία (σκόνη) σε δολώματα, χαρακτηριστική μυρωδιά, και άλλα. Χωρίς επιβεβαίωση της παρουσίας τοξικής ουσίας από τοξικολογικές αναλύσεις, τα περιστατικά αυτά χαρακτηρίζονται ως ύποπτα/ περιστατικά με ενδείξεις δηλητηρίασης.
- Περιστατικά χωρίς ενδείξεις δηλητηρίασης: αναφορές από πολίτες για υποψίες δηλητηρίασης, όπου μετά από περιπολίες από τις ΟΑΔΔ, δεν εντοπίστηκαν ευρήματα δολωμάτων ή ζώων τα οποία παραπέμπουν σε δηλητηρίαση. Συχνά οι κλήσεις αυτές είναι από ιδιοκτήτες σκύλων με συμπτώματα δηλητηρίασης στα κατοικίδια τους (με βάσει τις μαρτυρίες τους) όπου όμως κατά την επιτόπια περιπολία δεν εντοπίζονται δολώματα, από τις ΟΑΔΔ. Στην κατηγορία αυτή καταγράφονται επίσης τα περιστατικά όπου εντοπίζονται ευρήματα τα οποία δεν έχουν ενδείξεις δηλητηρίασης (π.χ. κομμάτια κρέας με ζωντανά έντομα, υπολείμματα σφαγής όπως δέρμα κτλ., νεκρό ζώο χωρίς ενδείξεις δηλητηρίασης).
- Επιβεβαιωμένα περιστατικά: Τα επιβεβαιωμένα περιστατικά δηλητηρίασης είναι αυτά όπου με τοξικολογικές αναλύσεις στα δολώματα ή νεκρά ζώα ανιχνεύθηκαν τοξικές ουσίες. Αυτά τα αποτελέσματα είναι πέραν αμφισβήτησης.

Τα περιστατικά τα οποία καταγράφηκαν ως περιστατικά με ένδειξη χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων κατά τις προληπτικές περιπολίες, καθώς είχαν τέτοιες ενδείξεις, όπως νεκρά έντομα, νεκρό ζώο με χαρακτηριστική στάση σώματος κτλ.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

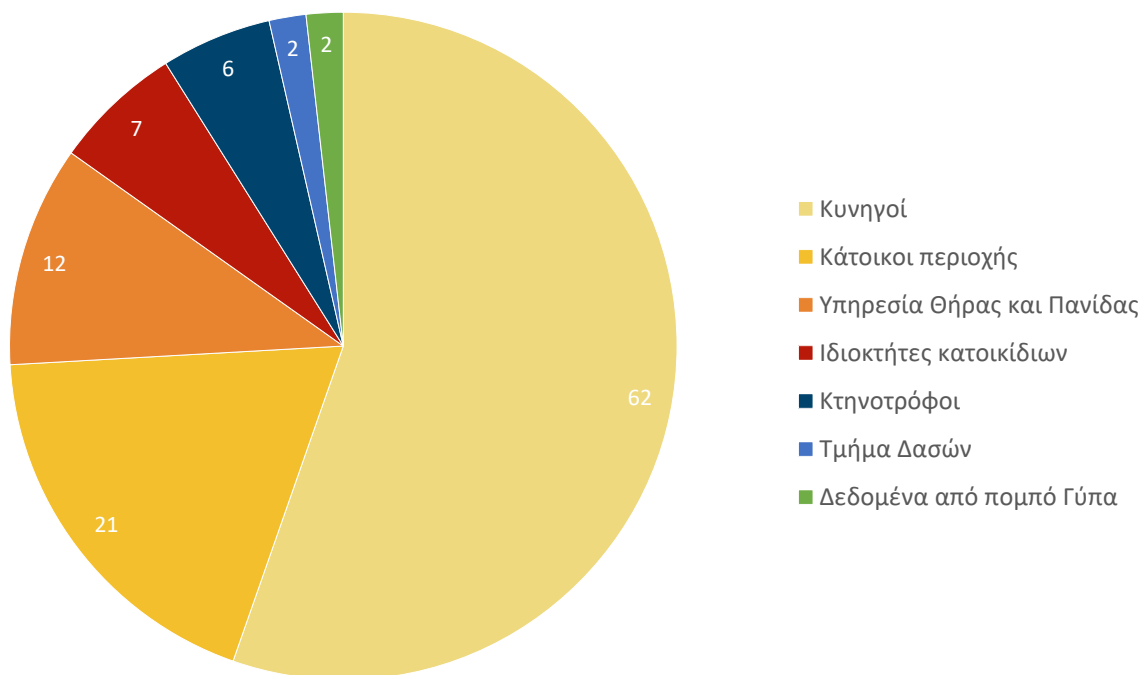

3. Αποτελέσματα

3.1. Γενικά αποτελέσματα προληπτικών περιπολιών και ερευνών ανταπόκρισης

Από την 1^η του Γενάρη μέχρι και τη 31^η Δεκεμβρίου 2023, οι δύο Ομάδες πραγματοποίησαν συνολικά 403 περιπολίες σε όλες τις επαρχίες όπου η Κυπριακή Δημοκρατία ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο. Από τις περιπολίες αυτές, οι **291 περιπολίες ήταν προληπτικές** ενώ οι υπόλοιπες **112 ήταν περιπολίες ως ανταπόκριση σε κλήση από πολίτες** για πιθανό περιστατικό δηλητηρίασης. Οι ΟΑΔΔ έλαβαν 3 επιπλέον αναφορές από πολίτες οι οποίες αφορούσαν κατοικημένες περιοχές όπου αρμοδιότητα έχει η Αστυνομία για τα Ζώα, παραπέμφθηκαν στην αστυνομία και δεν έγινε επίσκεψη από τις ΟΑΔΔ.

Πολύ σημαντική ήταν η συνεισφορά των ανθρώπων της υπαίθρου αφού τα περισσότερα ευρήματα δεν θα εντοπιζόνταν χωρίς την ενημέρωση από πολίτες. Πηγές πληροφόρησης για πιθανά περιστατικά δηλητηρίασης ήταν κυρίως κυνηγοί (62) και κάτοικοι τοπικών περιοχών (21) (Διάγραμμα 2). Επίσης πληροφορίες για 12 πιθανά περιστατικά δηλητηρίασης ήταν από κλίσεις σε διαθέσιμα τηλέφωνα περιπόλων της ΥΘΠ. Οι υπόλοιπες αναφορές έγιναν από ιδιοκτήτες κατοικίδιων, κτηνοτρόφους και το Τμήμα Δασών. Σε δυο περιστατικά δηλητηρίασης γυπών, η ανταπόκριση στα περιστατικά έγινε από ειδοποιήσεις των δορυφορικών πομπών που έφεραν οι γύπες.

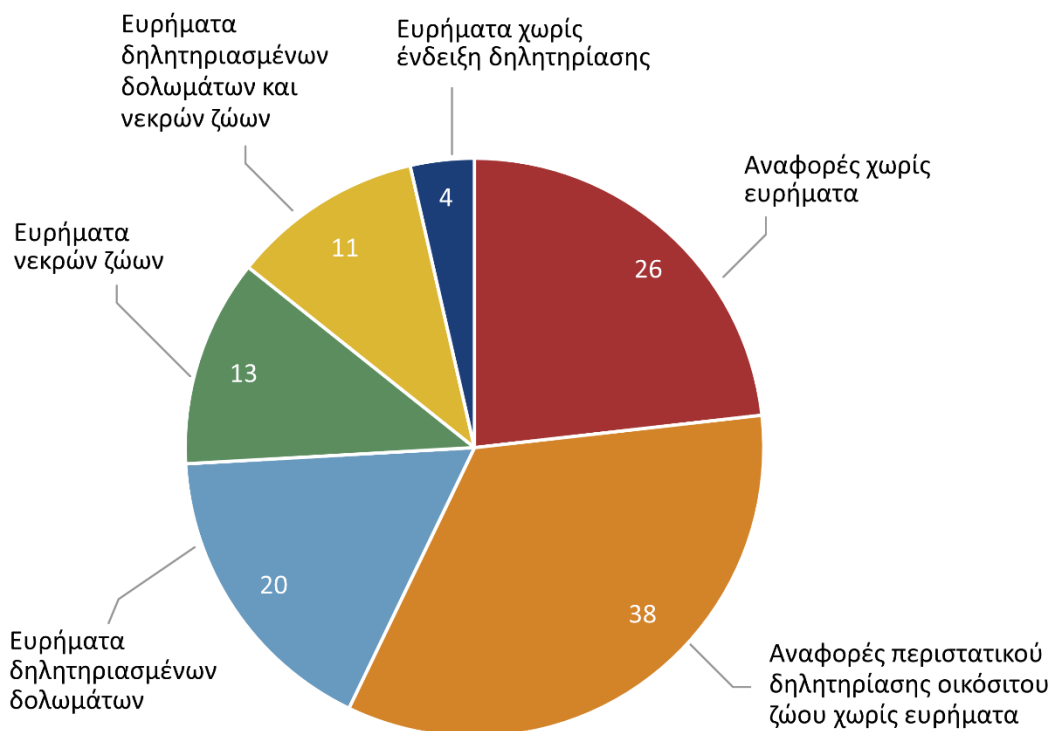

Διάγραμμα 2: Πηγές αναφορών πιθανής χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων ή/και δηλητηρίασης άγριας ζωής και οικόσιτων ειδών.

Φορείς υλοποίησης έργου "LIFE with Vultures CY":

Συγχρηματοδότηση:

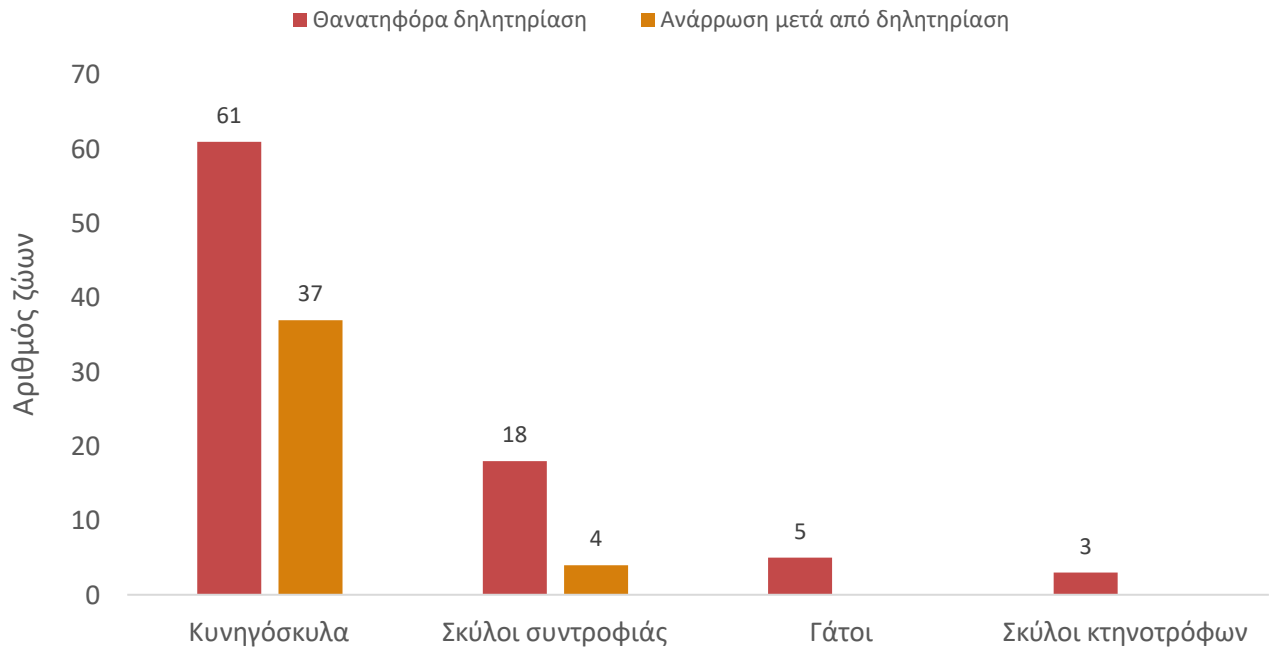
Από τις 112 έρευνες που πραγματοποιήθηκαν ως ανταπόκριση σε κλήση για πιθανό περιστατικό δηλητηρίασης, εντοπίστηκαν ευρήματα σε 43 περιπτώσεις (ποσοστό 39%). Από τις 291 προληπτικές περιπολίες που πραγματοποίησαν οι ΟΑΔΔ, εντοπίστηκε 1 περιστατικό στο οποίο υπήρξαν ευρήματα δηλητηρίασης (νεκρό αρπακτικό με ένδειξη δηλητηρίασης και δηλητηριασμένα δολώματα). Από τα 44 περιστατικά με ευρήματα που καταγράφηκαν από αναφορές στις ΟΑΔΔ, στα 13 εντοπίστηκαν μόνο νεκρά ζώα, στα 20 μόνο δηλητηριασμένα δολώματα και στα 11 εντοπίστηκαν και δηλητηριασμένα δολώματα και νεκρά ζώα (Διάγραμμα 3). Σε 4 περιστατικά καταγράφηκαν ευρήματα αλλά χωρίς ένδειξη χρήσης τοξικών ουσιών (π.χ. νεκρά έντομα). Επίσης καταγράφηκαν 38 αναφορές δηλητηρίασης οικοσίστων ζώων αλλά χωρίς τα δηλητηριασμένα ζώα να καταγράφονται ως ευρήματα αφού τα νεκρά ζώα αυτά δεν βρίσκονταν στην περιοχή του περιστατικού και δεν καταγράφονταν από τις ΟΑΔΔ αφού τις πλείστες φορές μεταφέρονταν σε κτηνιατρικές κλινικές από τους ιδιοκτήτες. Βάσει πληροφοριών από τους ιδιοκτήτες ζώων, στα 38 περιστατικά αυτά, επηρεάστηκαν συνολικά 127 οικοσίστα ζώα, από τα οποία, τα 41 ανάρρωσαν μετά από περίθαλψη, ενώ τα 86 απεβίωσαν (Διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 3: Ευρήματα από σύνολο 112 περιπολίες των ΟΑΔΔ το 2023 ως ανταπόκριση σε κλήση από το κοινό.

Φορείς υλοποίησης έργου "LIFE with Vultures CY":

Συγχρηματοδότηση:

Διάγραμμα 4: Αναφορές αριθμών οικοσίων ζώων που δηλητηριάστηκαν σε υπαίθριες περιοχές ανάλογα με δηλώσεις πολιτών σε 38 περιστατικά.

Ο μήνας με τις περισσότερες κλήσεις για αναφορά περιστατικού πιθανής δηλητηρίασης ήταν ο Οκτώβρης με 21 αναφορές, με ακόλουθο τον Νοέμβρη με 15 αναφορές (Διάγραμμα 5α). Ωστόσο, τα περισσότερα ύποπτα* περιστατικά δηλητηρίασης/χρήσης δ.δ. καταγράφηκαν τον Γενάρη (7 περιστατικά), τον Φλεβάρη και τον Μάιο (6 περιστατικά). Τον Οκτώβρη και τον Νοέμβρη καταγράφηκαν επίσης οι περισσότερες αναφορές δηλητηρίασης οικοσίων ζώων, με σύνολο 69 δηλητηριάσεις κυνηγόσκυλων και 2 δηλητηριάσεις ζώων συντροφιάς (61 από αναφορές κυνηγών και πολιτών και 8 από ευρήματα των ΟΑΔΔ). Από αυτές τα 69 περιστατικά, τα 40 είχαν ως αποτέλεσμα το θάνατο ζώου (ποσοστό 58%). Αξιοσημείωτη είναι επίσης η απότομη αύξηση στον αριθμό αναφορών δηλητηρίασης οικοσίων ζώων τον Ιούλιο.

Τα αυξημένα περιστατικά δηλητηρίασης και τοποθέτησης δηλητηριασμένων δολωμάτων τους μήνες Γενάρη, Φλεβάρη και Μάϊο πιθανώς να συνδέεται με την αναπαραγωγική περίοδο της αλεπούς και τη σύγκρουση ανθρώπου – άγριας ζωής. Το κίνητρο σε αυτή την περίπτωση μπορεί να είναι η μείωση των επιθέσεων θηρευτών (αλεπούδες) σε κτηνοτροφικά ζώα, και η μείωση της θηρευτικής πίεσης στα θηρεύσιμα είδη (κυρίως πέρδικες και λαγοί). Οι μήνες Ιανουάριος και Φεβρουάριος συμπίπτουν επίσης με την κυνηγετική περίοδο αλλά και την έναρξη εκπαιδεύσεων κυνηγετικών σκύλων σε επιτρεπόμενες περιοχές, έτσι πιθανώς τα κίνητρα χρήσης δ.δ. τους μήνες αυτούς να οφείλονται στις αντιδικίες κυνηγών (τα δ.δ. στοχεύουν κυνηγετικούς σκύλους) αλλά και για σκοπούς παρεμπόδιση χρήσης γης με κυνηγετικά σκυλιά. Τον μήνα Μάη η χρήση δ.δ. πιθανώς να έχει ως κίνητρο την μείωση των θηρευτών ή συγκρούσεις σε περιοχές εξάσκησης κυνηγετικών σκύλων. Μεταξύ των μηνών Σεπτέμβριο με Δεκέμβριο, οι οποίοι συμπίπτουν με την κυνηγετική περίοδο, καταγράφηκε επίσης αυξημένος μέσος όρος περιστατικών δηλητηρίασης και τοποθέτησης δ.δ., με μέσο όρο 4,5 περιστατικά ανά μήνα. Σε σύγκριση, τους μήνες Μάρτιο, Απρίλιο και Ιούνιο με Αύγουστο, ο μέσος όρος ήταν στα 2 περιστατικά ανά μήνα.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Το 2022 κατά τους μήνες λειτουργίας των ΟΑΔΔ (Μάιο – Δεκέμβριο) καταγράφηκαν τα περισσότερα περιστατικά με ευρήματα τους μήνες Νοέμβριο, Οκτώβριο και Ιούλιο, (Διάγραμμα 5β). Σημαντική μείωση μεταξύ το 2022 και το 2023 παρατηρείται για τους μήνες Ιούλιο και Νοέμβριο, όμως στους μήνες αυτούς καταγράφηκε επίσης αύξηση στις αναφορές δηλητηρίασης οικόσιτων ειδών το 2023, κάτι που υποδεικνύει πιθανή αλλαγή στις μεθόδους τοποθέτησης δολωμάτων (μειωμένες ποσότητες δολωμάτων που οδηγούν σε δηλητηριάσεις ζώων αλλά μειώνουν τις πιθανότητες εντοπισμού των δολωμάτων από τις ΟΑΔΔ). Και στα δυο έτη παρατηρείται αύξηση στον αριθμό περιστατικών κατά την περίοδο κυνηγιού, ωστόσο, είναι απαραίτητη η συγκέντρωση περισσότερων δεδομένων από τις επόμενες χρονιές για να εξαχθούν πιο ασφαλή συμπεράσματα όσο αφορά την εποχικότητα της χρήσης δ.δ., μέσα από το σύγκριση περισσότερων ετών.

Σε διάστημα 8 μηνών το 2022 υπήρξαν 65 αναφορές από το κοινό για πιθανά περιστατικά δηλητηρίασης / χρήσης δ.δ. και από αυτές καταγράφηκαν 39 περιστατικά με ενδείξεις δηλητηρίασης ενώ το 2023 για την αντίστοιχη περίοδο καταγράφηκαν 80 αναφορές από τις οποίες στις 28 βρέθηκαν ενδείξεις δηλητηρίασης το 2023 (Πίνακας 1). Επομένως συγκρίνοντας αντίστοιχες περιόδους μεταξύ 2022 και 2023, σημειώνεται μείωση στα περιστατικά. Συνολικά, για ολόκληρο το 2023 καταγράφηκαν 112 αναφορές από τα οποία 43 αφορούσαν περιστατικά με ενδείξεις δηλητηρίασης (στα υπόλοιπα περιστατικά δεν υπήρχαν ευρήματα). Ωστόσο, δεδομένα από τις επόμενες χρονιές είναι απαραίτητα για μια πιο την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων όσο αφορά την τάση περιστατικών δηλητηρίασης, είτε αυτά αφορούν χρήση δ.δ. είτε δηλητηρίαση άγριας ζωής.

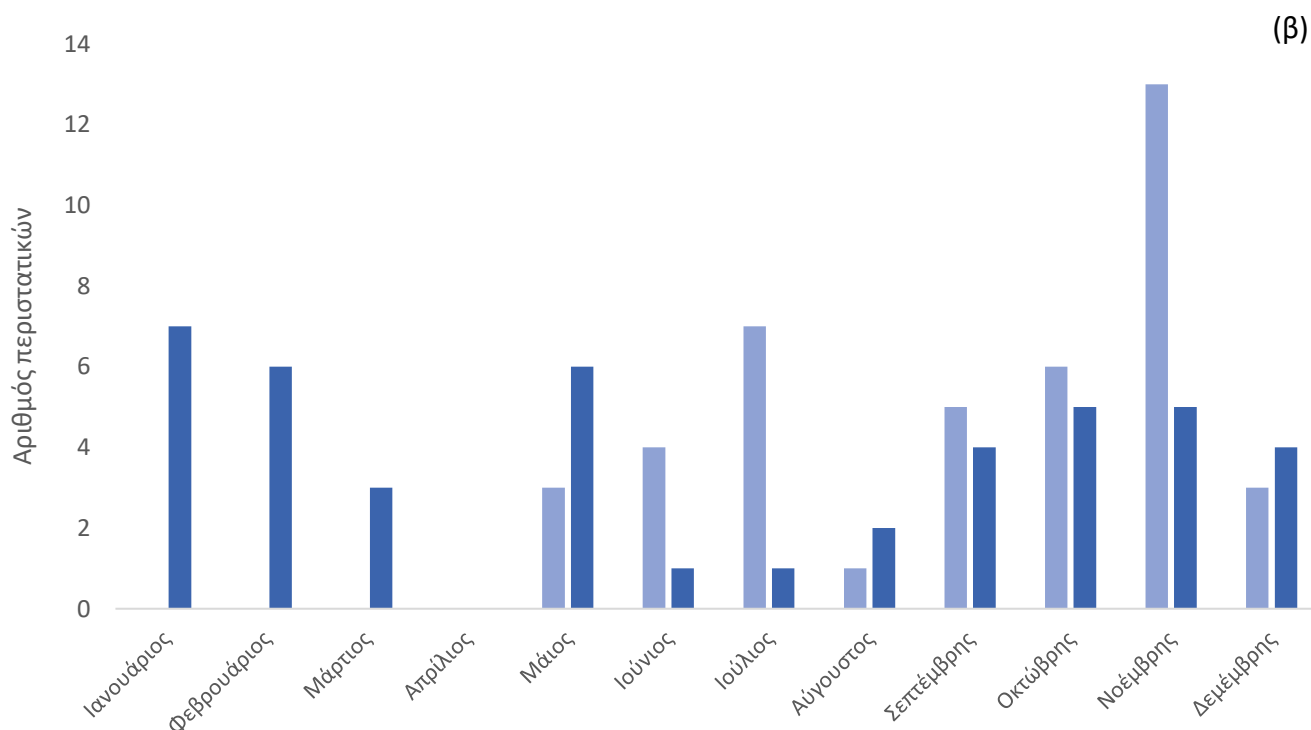
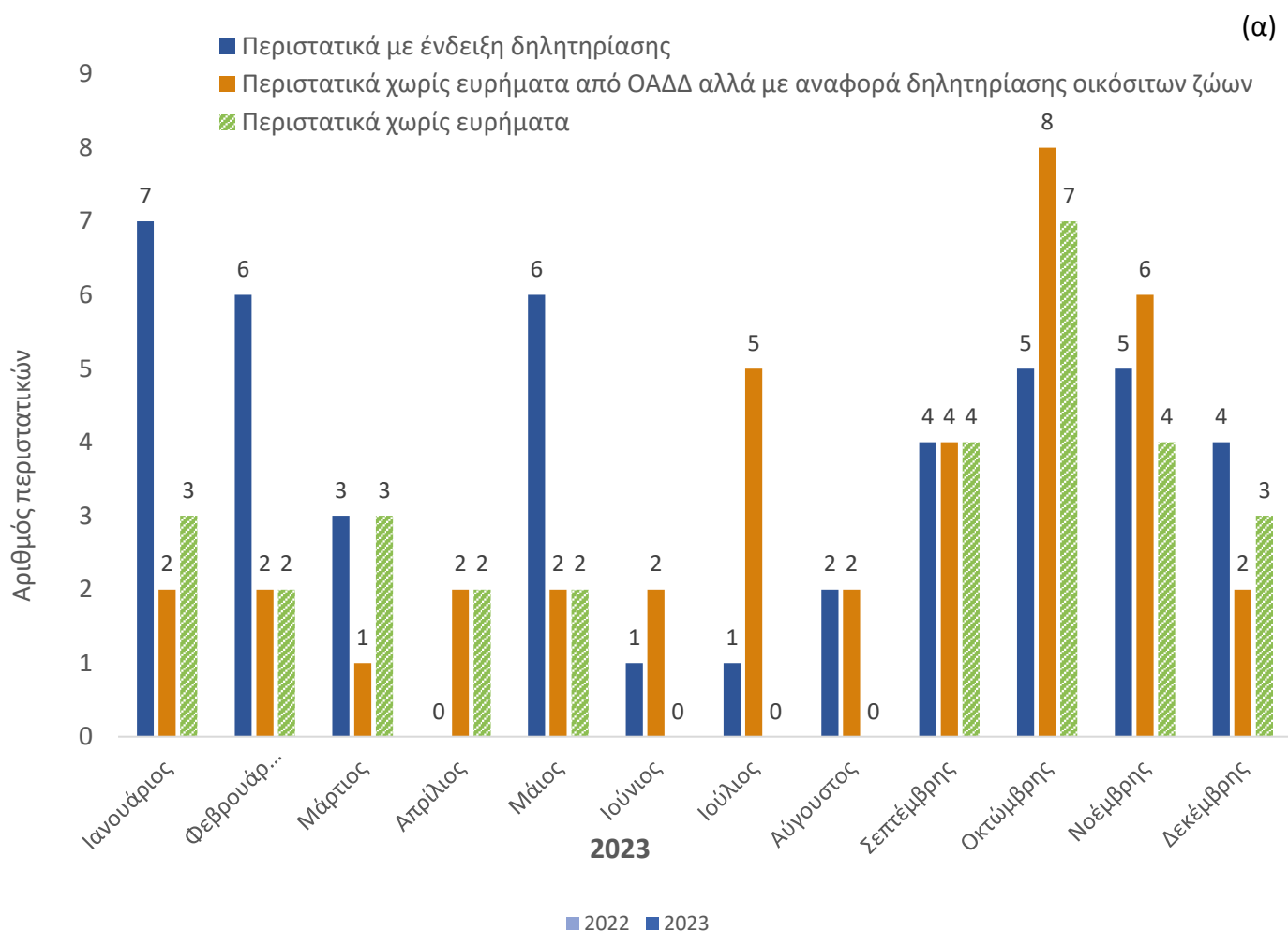
Πίνακας 1: Σύγκριση γενικών αποτελεσμάτων των Ομάδων Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων μεταξύ τους μήνες Μάιο και Δεκέμβριο 2022 και 2023.

	2022 (Μάιος – Δεκέμβριος)	2023 (Μάιος – Δεκέμβριος)
Προληπτικές περιπολίες	243	175
Συνολικός αριθμός αναφορών από πολίτες	65	80
Περιστατικά με ενδείξεις δηλητηρίασης από αναφορές πολιτών	39	28
Περιστατικά με ενδείξεις δηλητηρίασης από προληπτικές περιπολίες	5	1
Νεκρά ζώα με ενδείξεις δηλητηρίασης	31	36
Ποσότητα δηλητηριασμένων δολωμάτων (κιλά)	34	22

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Διάγραμμα 5: (α) Καταγεγραμμένα περιστατικά από τις ΟΑΔΔ το 2023 ανά μήνα (β) Περιστατικά με ευρήματα δηλητηρίασης ανά μήνα το 2022 σε σύγκριση με το 2023.

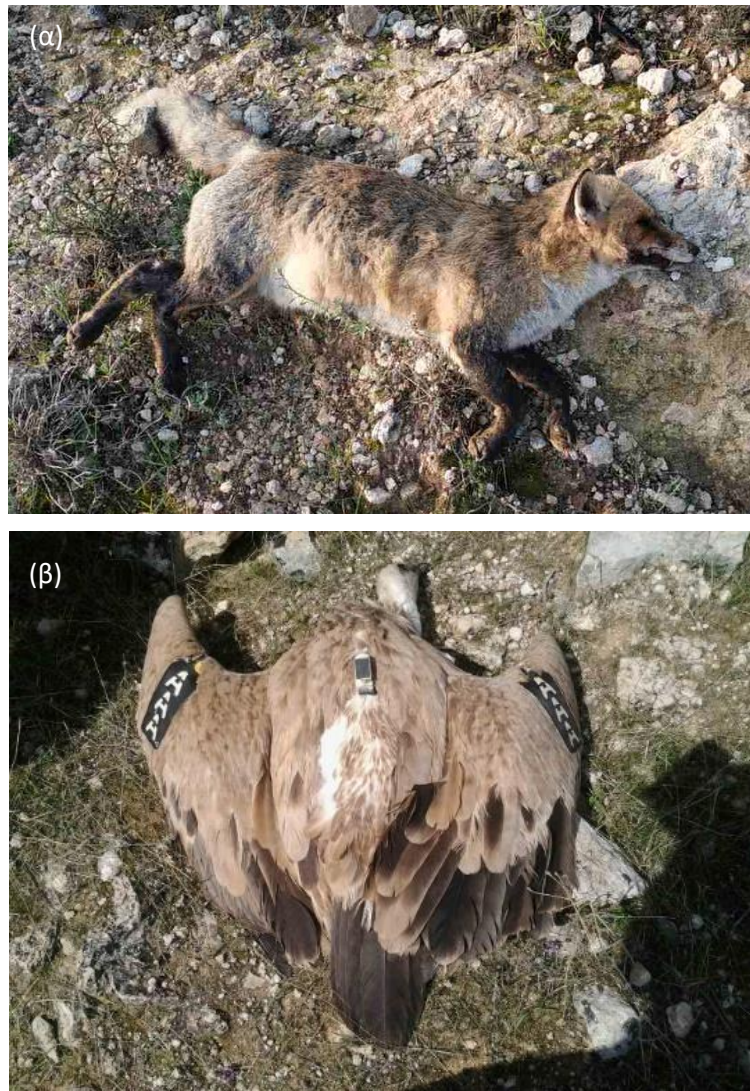
Φορείς υλοποίησης έργου "LIFE with Vultures CY":

Συγχρηματοδότηση:

3.2. Ευρήματα δηλητηριασμένων ζώων και δολωμάτων

3.2.1. Δηλητηριασμένα ζώα

Οι ΟΑΔΔ εντόπισαν συνολικά 54 νεκρά ζώα από 8 διαφορετικά είδη (2 οικόσιτα και 6 άγρια είδη) σε 26 πιθανά περιστατικά δηλητηρίασης (Διάγραμμα 6α, Παράρτημα 1: Πίνακας 1). Από αυτά, τα πιο κοινά είδη που επηρεαστήκαν από δολώματα ήταν σκύλοι (65%) και αλεπούδες (13%). Οι πιο κοινές ενδείξεις δηλητηρίασης ήταν η χαρακτηριστική στάση σώματος που έχει ένα δηλητηριασμένο ζώο (Εικόνα 1) και τα νεκρά έντομα γύρω από τα κουφάρια. Στα 12 από τα περιστατικά με ευρήματα δηλητηριασμένων ζώων βρέθηκαν επίσης δηλητηριασμένα δολώματα.

Εικόνα 1: (α) Νεκρή αλεπού με ενδείξεις δηλητηρίασης. Ενδείξεις δηλητηρίασης σε θηλαστικά συχνά αποτελεί στάση σώματος με τεντωμένα άκρα/ ουρά, χαρακτηριστικό ‘χαμόγελο’, πιθανή αιμορραγία από το στόμα. (β) Νεκρός γύπας λόγω δηλητηρίασης. Συχνή στάση σώματος δηλητηριασμένων πουλιών είναι μπρούμυτα, δάκτυλα κλειστά, φτερούγες ανοιχτές. (Εικόνες από την ΥΘΠ).

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Το 2022 κατά την διάρκεια λειτουργίας των ΟΑΔΔ (Μάιο – Δεκέμβριο) βρέθηκαν 31 νεκρά ζώα σε 21 περιστατικά, ενώ για τους αντίστοιχους μήνες το 2023 εντοπίστηκαν 36 νεκρά ζώα σε 18 περιστατικά. Το 2023 καταγράφηκε αύξηση στον αριθμό των νεκρών σκύλων μεταξύ Μάιο και τον Δεκέμβριο (από 14 το 2022 σε 26 το 2023) και συνολική μείωση στον αριθμό των επηρεασμένων άγριων ζώων από 13 σε 9. Επίσης, καταγράφηκε σημαντική αύξηση στις αναφορές δηλητηριασμένων οικόσιτων ζώων από τους ιδιοκτήτες τους από συνολικά 11 αναφορές το 2022 σε 31 περιστατικά (Μάιο – Δεκέμβριο) το 2023. Η αύξηση αυτή πιθανώς να οφείλεται στην αυξημένη ευαισθητοποίηση του κοινού σε σχέση με την χρήση δολωμάτων και την αύξηση της ενημέρωσης για την ύπαρξη και ανταπόκριση των ΟΑΔΔ.

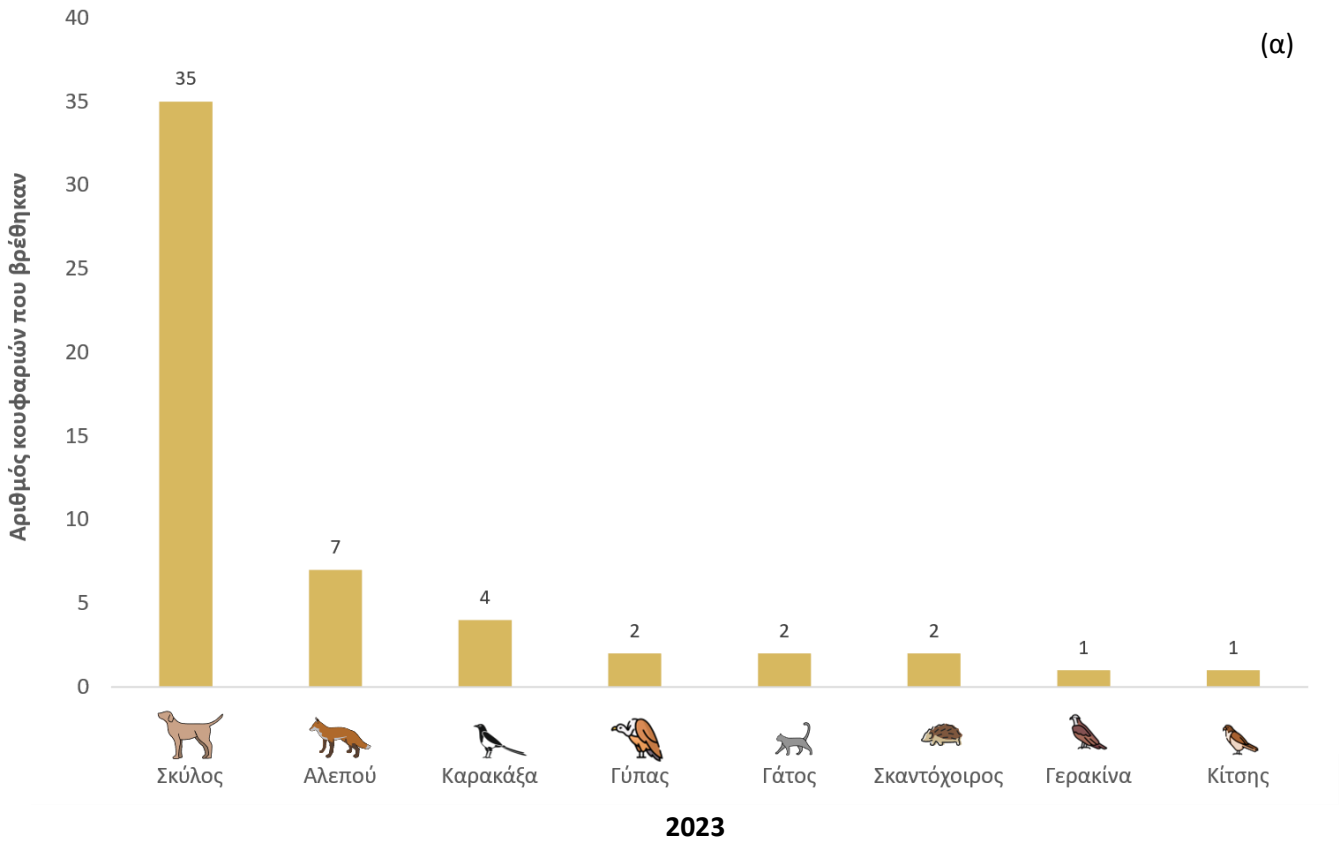
Όσο αφορά δηλητηριάσεις μεγάλων αρπακτικών πτηνών, το 2022 καταγράφηκαν 2 περιστατικά δηλητηρίασης όπου στο ένα δηλητηριάστηκαν 11 γύπες (από τους οποίους εντοπίστηκαν 3 άτομα) και στο άλλο ένας Σπιζαετός. Σε σύγκριση, το 2023 καταγράφηκαν 3 περιστατικά όπου στα 2 καταγράφηκαν 2 θάνατοι γυπών και στο ένα δηλητηρίαση γερακίνας *Buteo buteo*. Ωστόσο, στο περιστατικό δηλητηρίασης γύπα που καταγράφηκε την 01/08/2023 υπάρχει υποψία μαζικής δηλητηρίασης (τουλάχιστον 3 γύπες σύνολο) αφού δυο άτομα τα οποία δεν είχαν πομπό, δεν θεάθηκαν ξανά μετά το περιστατικό δηλητηρίασης ενώ το ένα έφερε πομπό και εντοπίστηκε νεκρό.

3.2.2. Δηλητηριασμένα δολώματα

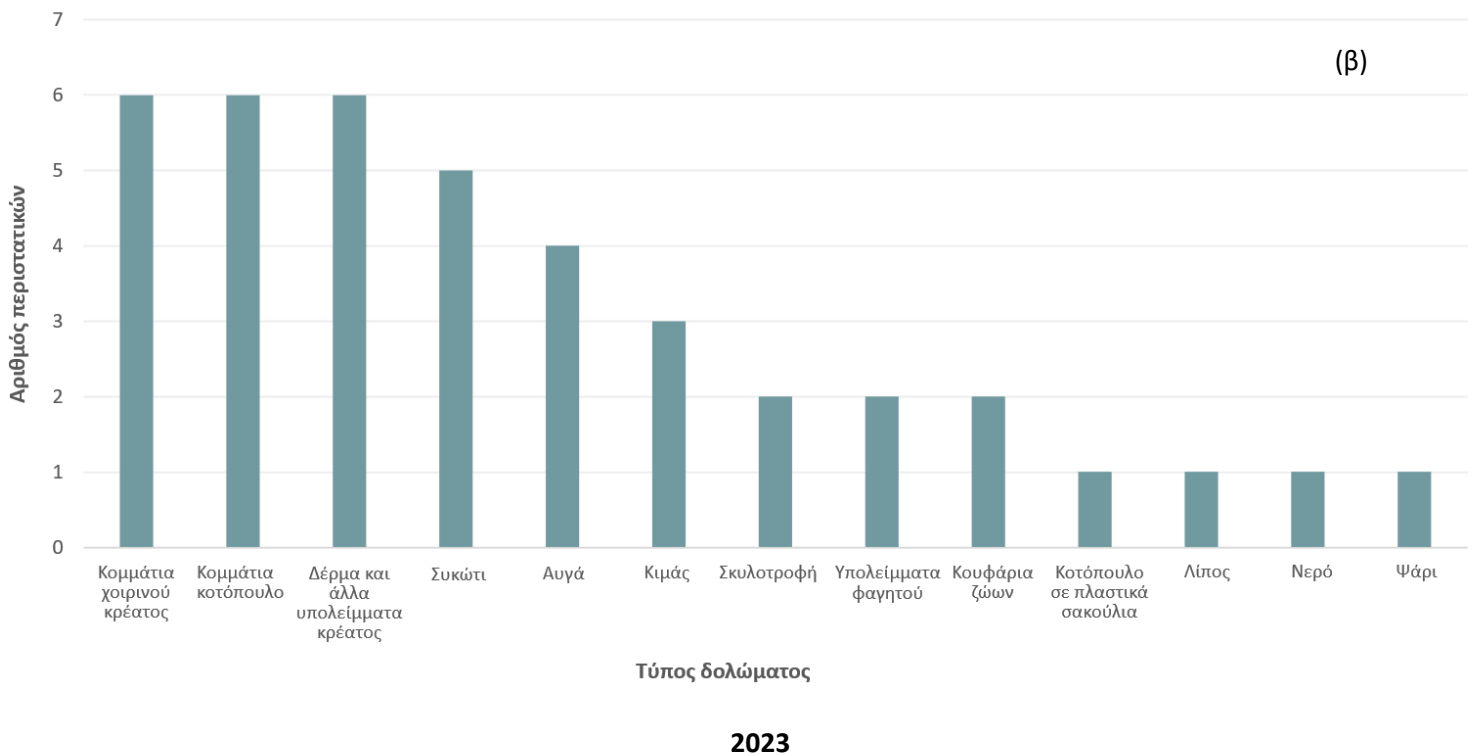
Όσο αφορά τα δ.δ., το 2023 εντοπίστηκαν περίπου 35 κιλά δολωμάτων (αυτή η ποσότητα αντιστοιχεί σε περίπου 390 κομμάτια κρέατος) σε σύνολο 31 περιστατικά. Τα περισσότερα ήταν σε μορφή μικρών κομματιών κρέατος (μέσος όρος μεγέθους: 4.0 ± 1.3 cm), αφού οι πιο κοινοί τύποι δολώματος που καταγράφηκαν ήταν κομμάτια χοιρινού κρέατος, κοτόπουλου και υπολείμματα από σφάγια (εντόσθια, δέρμα), τα οποία βρέθηκαν σε σύνολο 18 από τα 31 περιστατικά (ποσοστό 5%) (Διάγραμμα 7 β). Οι πιο κοινές ενδείξεις για την ύπαρξη τοξικής ουσίας σε δολώματα ήταν τα νεκρά έντομα, εμφανής ουσία πάνω στο δόλωμα (άσπρη/ κόκκινη/ μπλε σκόνη) και χαρακτηριστική έντονη οσμή.

Σε σύγκριση, το 2022 κατά τους μήνες λειτουργίας των ΟΑΔΔ, συλλέχθηκαν 34 κιλά δολωμάτων από 34 περιστατικά, ενώ το 2023 κατά την ίδια περίοδο (Μάιο – Δεκέμβριο) συλλέχθηκαν 22 κιλά δολωμάτων από 21 περιστατικά.

(α)

(β)

Διάγραμμα 6: (α) Ζώα τα οποία εντοπίστηκαν νεκρά με ενδείξεις δηλητηρίασης από τις ΟΑΔΔ το 2023
(β) Τύποι δηλητηριασμένων δολωμάτων που βρέθηκαν το 2023 από τις ΟΑΔΔ

Φορείς υλοποίησης έργου "LIFE with Vultures CY":

Συγχρηματοδότηση:

3.2.3. Προληπτικές περιπολίες

Το 2023 υπήρξαν ευρήματα δηλητηρίασης σε μία από τις προληπτικές περιπολίες των ΟΑΔΔ όπου εντοπίστηκε νεκρός Κίτσης και 1 κιλό υπολείμματα φαγητού στην περιοχή Πελένδρι στις 08/07/2023. Στο περιστατικό αυτό παρευρέθηκε και η Αστυνομία Κύπρου για διερεύνηση περιστατικού και δειγματοληψία. Μετά από τοξικολογικές αναλύσεις των ευρημάτων, επιβεβαιώθηκε η παρουσία των παράνομων φυτοπροστατευτικών ουσιών Carbofuran και Methomyl.

Το 2022, καταγράφηκαν 5 περιστατικά με ευρήματα από προληπτικές περιπολίες. Ο αυξημένος αριθμός αναφορών από πολίτες το 2023 πιθανώς να μείωσε τις ευκαιρίες εντοπισμού περιστατικών σε προληπτικές περιπολίες αφού η λειτουργία των ΟΑΔΔ είναι πλέον γνωστή στα άτομα που δραστηριοποιούνται στην ύπαιθρο και συχνά ειδοποιούν την αρμόδια αρχή εγκαίρως μετά την εύρεση πιθανών δολωμάτων ή δηλητηρίασης ζώου.

3.3. Περιστατικά ανά περιοχή

3.3.1. Περιστατικά ανά επαρχία

Οι περισσότερες καταγραφές περιστατικών το 2023 αφορούσαν την επαρχία Λεμεσού αφού οι ΟΑΔΔ εντόπισαν ευρήματα με ενδείξεις δηλητηρίασης σε 21 περιστατικά ενώ έλαβαν 37 επιπλέον αναφορές από την Λεμεσό στα οποία περιστατικά δεν υπήρξαν ενδείξεις δηλητηρίασης. Στην Λευκωσία και Πάφο βρέθηκαν 8 περιστατικά με ενδείξεις δηλητηρίασης ανά επαρχία, ενώ στην Λευκωσία καταγράφηκαν 15 αναφορές χωρίς ευρήματα και στην Πάφο 6 αναφορές χωρίς ευρήματα. Στην Λάρνακα υπήρξαν ευρήματα με ενδείξεις δηλητηρίασης σε 5 περιστατικά ενώ σε 9 αναφορές δεν υπήρξαν ευρήματα, και στην Αμμόχωστο υπήρξαν σύνολο 4 αναφορές από τις οποίες στις 2 βρέθηκαν ενδείξεις δηλητηρίασης.

3.3.2. Περιστατικά ανά κοινότητα

Το 2023 καταγράφηκαν περιστατικά με ευρήματα σε 38 κοινότητες (από τα οποία τα 22 βρέθηκαν μεταξύ Μάιο και Δεκέμβριο) ενώ το 2022 καταγράφηκαν περιστατικά σε 32 κοινότητες (Πίνακας 2). Οι κοινότητες με την πιο υψηλή συχνότητα χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων το 2022 ήταν ο Ύψωνας, το Καλό Χωριό Λεμεσού, τα Φοινικάρια, η Άλσσσα και η περιοχή Σούνι – Ζανακιά. Το 2023 οι περιοχές με τα περισσότερα ευρήματα ήταν ο Ύψωνας, το Σελλάδι του Άππη, τα Φοινικάρια, το Φασλί, η Αγία Νάπα και η Ίνεια, με σύνολο από 3 μέχρι και 5 περιστατικά με ευρήματα ανά κοινότητα (Χάρτης 3). Αξιοσημείωτες είναι επίσης οι περιοχές Ακάκι, Σκαρίνου και Πισσούρι αφού έχουν εντοπιστεί ευρήματα με ενδείξεις δηλητηρίασης στις κοινότητες αυτές περισσότερο από μια φορά σε διάστημα 20 μηνών.

Πίνακας 2: Κοινότητες όπου καταγράφηκαν περιστατικά με ενδείξεις δηλητηρίασης το 2022 και το 2023.

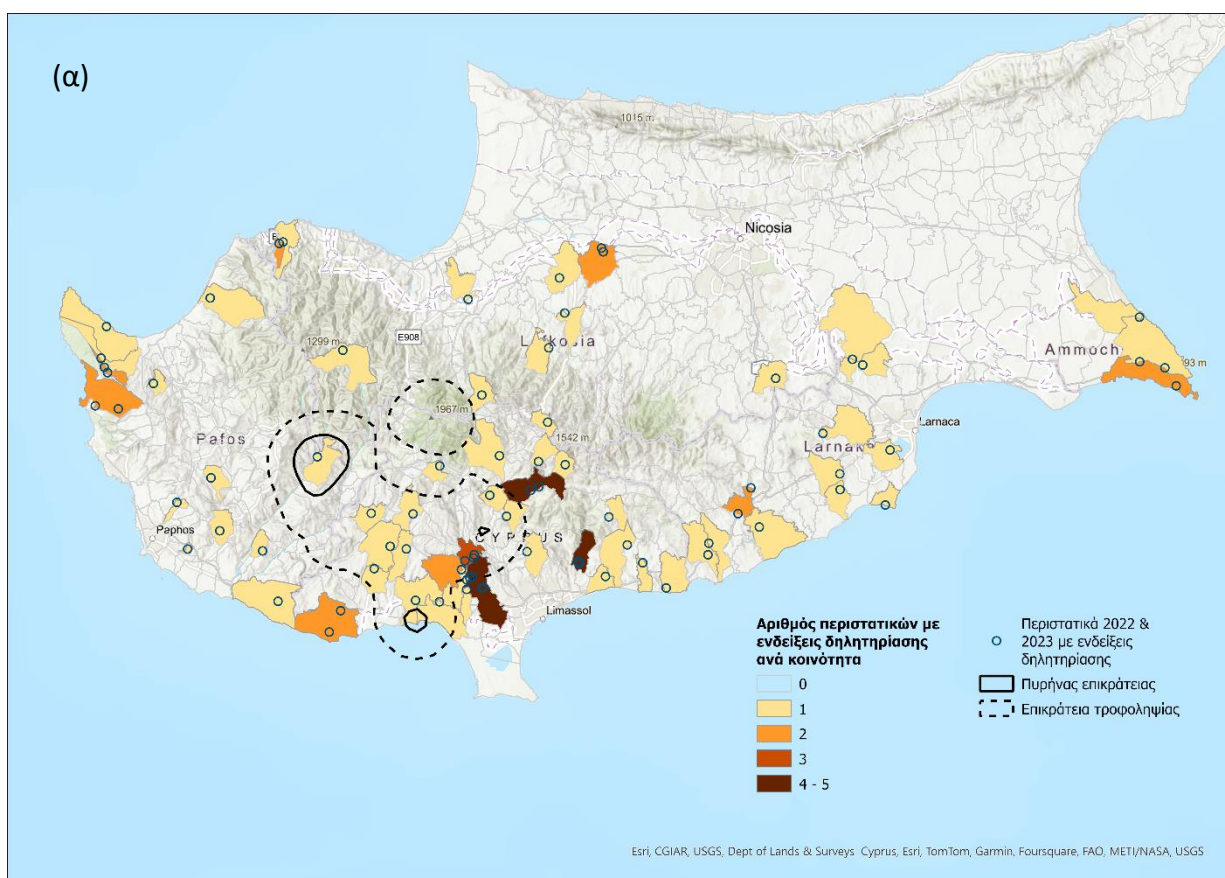
Κοινότητες	Αριθμός περιστατικών 2022	Αριθμός περιστατικών 2023	Σύνολο περιστατικών
ΥΨΩΝΑΣ	3	2	5
ΚΑΛΟ ΧΩΡΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ	4	0	4
ΦΟΙΝΙΚΑΡΙΑ	2	2	4
ΑΛΑΣΣΑ	2	1	3
ΣΕΛΛΑΔΙ ΤΟΥ ΑΠΠΗ	0	2	2
ΑΚΑΚΙ	2	0	2
ΦΑΣΛΙ	0	2	2
ΑΓΙΑ ΝΑΠΑ	0	2	2
ΙΝΕΙΑ	0	2	2
ΣΚΑΡΙΝΟΥ	1	1	2
ΣΟΥΝΙ-ΖΑΝΑΚΙΑ	2	0	2
ΠΙΣΣΟΥΡΙ	1	1	2
ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΙΛΛΙΡΙΑΣ	1	0	1
ΠΕΡΙΣΤΕΡΩΝΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	0	1	1
ΠΕΤΡΑ	0	1	1
ΔΕΡΥΝΕΙΑ	1	0	1
ΓΙΑΛΙΑ	1	0	1
ΑΘΗΝΟΥ	0	1	1
ΝΕΟ ΧΩΡΙΟ ΠΑΦΟΥ	0	1	1
ΚΑΤΩ ΜΟΝΗ	0	1	1
ΑΝΔΡΟΛΙΚΟΥ	0	1	1
ΠΑΡΑΛΙΜΝΙ	1	0	1
ΞΥΛΙΑΤΟΣ	0	1	1
ΤΣΑΚΙΣΤΡΑ	1	0	1
ΑΒΔΕΛΛΕΡΟ	1	0	1
ΑΛΑΜΠΡΑ	0	1	1
ΤΕΡΑ	0	1	1
ΣΠΗΛΙΑ	1	0	1
ΚΑΛΟ ΧΩΡΙΟ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	1	0	1
ΑΛΩΝΑ	0	1	1
ΠΕΛΕΝΔΡΙ	0	1	1
ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΛΕΜΕΣΟΥ	0	1	1
ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΦΟΥ	1	0	1
ΔΡΟΜΟΛΑΞΙΑ	0	1	1
ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	1	0	1
ΑΛΕΘΡΙΚΟ	1	0	1
ΠΕΡΑ ΠΕΔΙ	1	0	1
ΛΕΤΥΜΒΟΥ	1	0	1
ΚΙΒΙΣΙΛΙ	1	0	1
ΠΕΡΒΟΛΙΑ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	0	1	1
ΒΟΥΝΙ	1	0	1
ΚΑΠΗΛΙΟ	1	0	1
ΚΕΛΛΑΚΙ	0	1	1
ΜΕΣΟΓΗ	0	1	1
ΓΕΡΑΣΑ	0	1	1

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

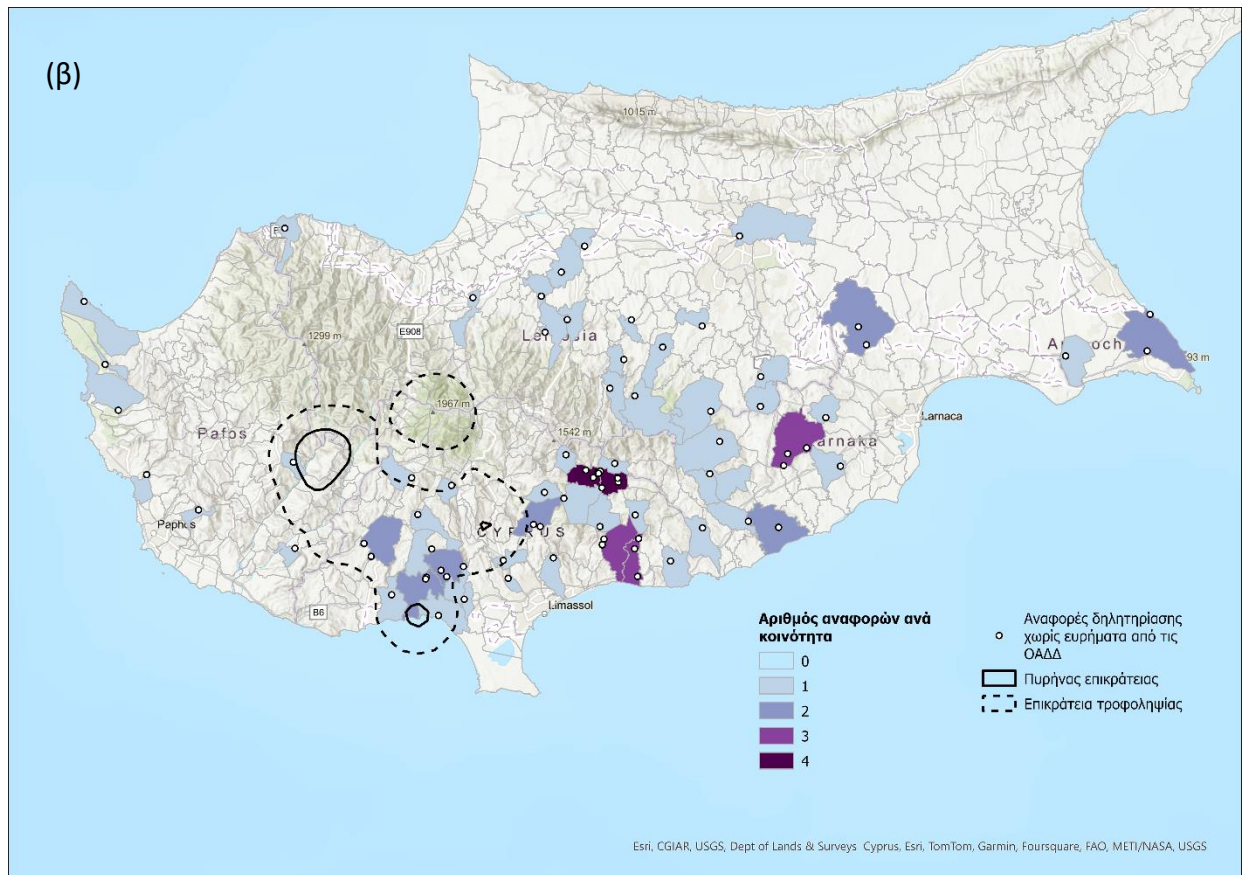

ΜΑΛΙΑ	0	1	1
ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΠΑΦΟΥ	1	0	1
ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	1	0	1
ΤΟΧΝΗ	1	0	1
ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙΑ	0	1	1
ΠΑΧΝΑ	0	1	1
ΚΑΛΑΒΑΣΟΣ	0	1	1
ΧΟΛΕΤΡΙΑ	1	0	1
ΑΓΙΟΣ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΛΕΜΕΣΟΥ	0	1	1
ΦΑΣΟΥΛΑ ΛΕΜΕΣΟΥ	0	1	1
ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΟΥΔΑ	1	0	1
ΠΕΝΤΑΚΩΜΟ	0	1	1
ΜΟΝΗ	0	1	1
ΠΡΑΣΤΙΟ ΑΥΔΗΜΟΥ	0	1	1
ΑΓΙΟΣ ΤΥΧΩΝ	1	0	1
ΚΑΝΤΟΥ	0	1	1
ΣΩΤΗΡΑ ΛΕΜΕΣΟΥ	0	1	1
ΚΟΥΚΛΙΑ ΠΑΦΟΥ	1	0	1
ΕΡΗΜΗ	1	0	1
ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΛΕΜΕΣΟΥ	0	1	1

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Χάρτης 3: Κοινότητες όπου το 2022 και το 2023 καταγράφηκαν (α) περιστατικά με ενδείξεις δηλητηρίασης και (β) αναφορές δηλητηρίασης αλλά χωρίς ευρήματα από τις ΟΑΔΔ.

3.3.3. Περιστατικά με ευρήματα δηλητηρίασης σε περιοχές του δικτύου Natura 2000

Το 2023 καταγράφηκαν συνολικά 23 περιστατικά με ένδειξη δηλητηρίασης εντός ή σε ακτίνα ενός χιλιομέτρου από Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) του δικτύου Natura 2000, από τα οποία τα 15 περιστατικά εντοπίστηκαν μεταξύ Μάιο και Δεκέμβριο 2023 (Πίνακας 3). Σε σύγκριση, το 2022 εντοπίστηκαν 24 περιστατικά με ενδείξεις δηλητηρίασης μεταξύ Μάιο και Δεκέμβριο (σε ακτίνα ενός χιλιομέτρου ή εντός του δικτύου Natura 2000).

Οι ΖΕΠ Κοιλάδα Λιμνάτη, Χερσόνησος Ακάμα, Βουνοκορφές Μαδαρής, Κοιλάδα Έζουσας και Δάσος Πάφου ήταν οι περιοχές με την πιο υψηλή συχνότητα τοποθέτησης δηλητηριασμένων δολωμάτων (Χάρτης 4) μεταξύ του 2022 και του 2023. Στο Δάσος Πάφου τα περισσότερα περιστατικά που καταγράφηκαν ήταν κοντά στα βορειοδυτικά όρια της ΖΕΠ.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

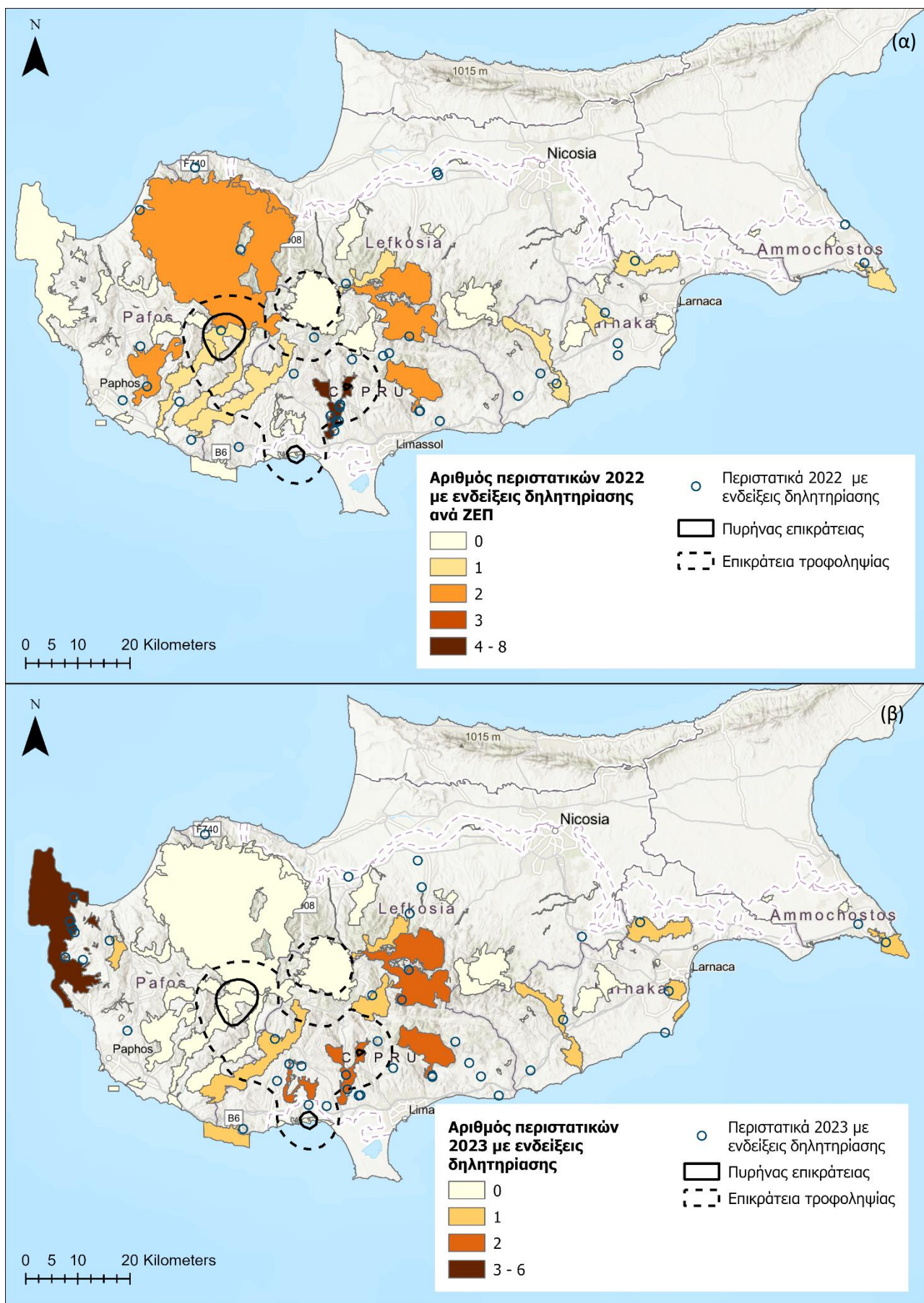
Πίνακας 3: Περιοχές του δικτύου Natura 2000 όπου εντοπίστηκαν περιστατικά με ένδειξη δηλητηρίασης

Ζώνη Ειδικής Προστασίας	Αριθμός περιστατικών 2022	Αριθμός περιστατικών 2023	Σύνολο περιστατικών
ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΑΣΠΡΟ – ΠΕΤΡΑ ΡΩΜΙΟΥ (CY5000005)	0	1	1
ΑΛΥΚΕΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ (CY6000002)	0	1	1
ΒΟΥΝΟΚΟΡΦΕΣ ΜΑΔΑΡΗΣ (CY2000015)	2	2	4
ΓΚΡΕΜΟΙ ΧΑΝΟΥΤΑΡΗ (CY4000017)	1	0	1
ΔΑΣΟΣ ΛΕΜΕΣΟΥ (CY5000001)	2	2	4
ΔΑΣΟΣ ΠΑΦΟΥ (CY2000016)	2	0	2
ΔΕΡΥΝΕΙΑ (CY3000011)	1	0	1
ΔΙΑΡΙΖΟΣ (CY4000020)	1	0	1
ΚΑΒΟ ΓΚΡΕΚΟ (CY3000005)	1	1	2
ΚΟΙΛΑΔΑ ΕΖΟΥΣΑΣ (CY4000021)	2	0	2
ΚΟΙΛΑΔΑ ΛΙΜΝΑΤΗ (CY5000011)	8	2	10
ΜΑΔΑΡΗ – ΠΑΠΟΥΤΣΑ (CY2000005)	1	1	2
ΞΕΡΟΣ ΠΟΤΑΜΟΣ (CY4000025)	1	0	1
ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΟΙΛΑΔΑΣ ΞΥΛΟΥΡΙΚΟΥ (CY5000008)	0	1	1
ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΟΣΗΣ ΠΑΛΛΟΥΡΟΚΑΜΠΟΥ (CY6000009)	1	1	2
ΠΟΤΑΜΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΤΑΖΟΥΣΑΣ (CY6000007)	1	0	1
ΠΟΤΑΜΟΣ ΠΑΡΑΜΑΛΙΟΥ (CY5000009)	0	2	2
ΠΟΤΑΜΟΣ ΠΕΝΤΑΣΧΟΙΝΟΣ (CY6000008)	1	1	2
ΦΑΡΑΓΓΙΑ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ – ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ (CY4000016)	0	1	1
ΦΟΥΝΤΟΥΚΟΔΑΣΗ ΠΙΤΣΙΛΙΑΣ (CY2000009)	0	1	1
ΧΑ ΠΟΤΑΜΙ (CY5000010)	1	1	2
ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΑΚΑΜΑ (CY4000023)	0	6	6

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Χάρτης 4: Ζώνες Ειδικής Προστασίας όπου έχουν καταγραφεί περιστατικά δηλητηρίασης το (α) 2022, (β) 2023.

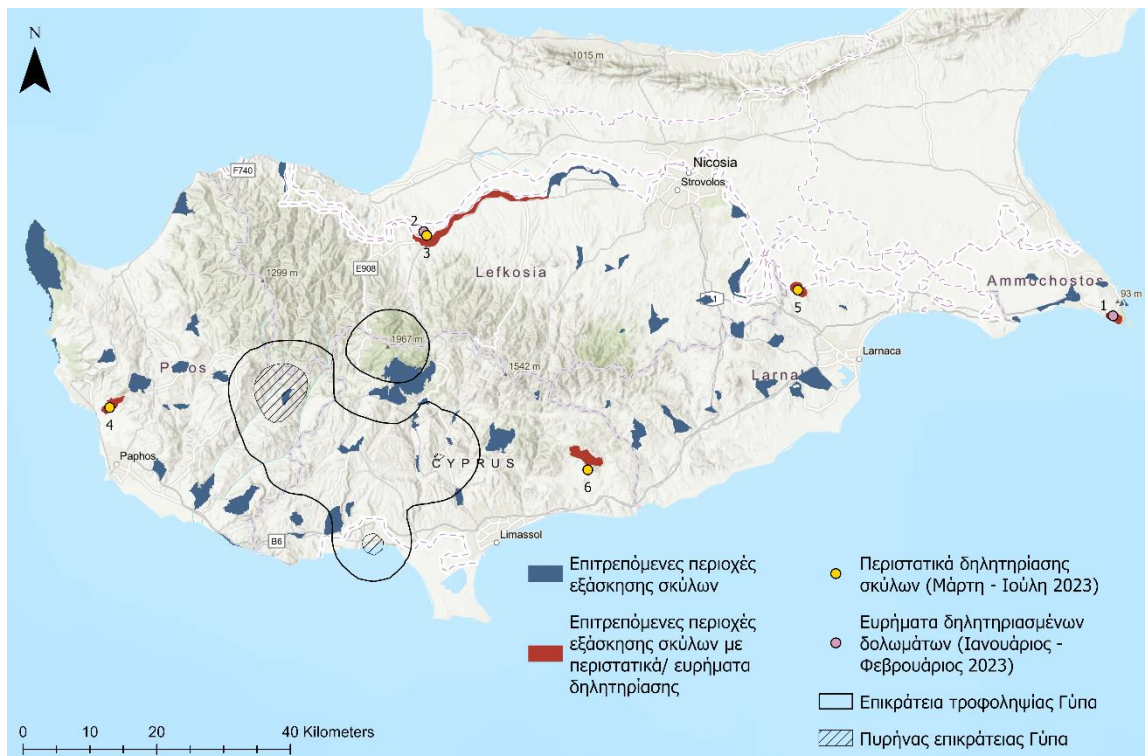
Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

3.4. Περιστατικά σε σχέση με ανθρώπινες δραστηριότητες και χρήση γης

3.4.1. Περιστατικά χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων σε σχέση με περιοχές εξάσκησης κυνηγετικών σκύλων

Το 2023 οι περιοχές εξάσκησης κυνηγετικών σκύλων λειτούργησαν για δυο περιόδους, η πρώτη μεταξύ 02/01/2023 και 28/02/2023 σε 13 επιτρεπόμενες περιοχές (επιπρόσθετες των επιτρεπόμενων περιοχών κυνηγιού) και η δεύτερη μεταξύ 01/03/2023 και 14/07/2023 σε 68 επιτρεπόμενες περιοχές. Σε 5 από τις περιοχές αυτές καταγράφηκαν περιστατικά με ευρήματα δηλητηριασμένων ζώων και δολωμάτων κατά την επιτρεπόμενη περίοδο εξάσκησης (Χάρτης 5). Τα περιστατικά αυτά πιθανώς να σχετίζονται με την εξάσκηση κυνηγετικών σκύλων, με κίνητρο τη χρήση τους ή παρεμπόδιση πρόσβασης κυνηγών με κυνηγόσκυλα σε ιδιωτική γη.

Αριθμός	Ημερομηνία	Ευρήματα/ αναφορά δηλητηρίασης	Περιοχή
1	27/01/2023	Βρέθηκαν 2 κιλά δηλητηριασμένα δολώματα	Αγία Νάπα – Κάβο Γκρέκο
2	22/02/2023	Δηλητηρίαση ενός σκύλου και βρέθηκαν δυο δηλητηριασμένα δολώματα	Μύλοι – Κατύδατα
3	07/04/2023	Αναφορά δηλητηρίασης δυο κυνηγόσκυλων	Αstromeritis – Ατσάς
4	12/04/2023	Αναφορά δηλητηρίασης κυνηγόσκυλου	Κισσόνεργα
5	04/05/2023	Βρέθηκαν δυο δηλητηριασμένα κυνηγόσκυλα	Αθηνού
6	09/07/2023	Αναφορά δηλητηρίασης κυνηγόσκυλου	Πύργος Λεμεσού

Χάρτης 5: Περιστατικά με ευρήματα και αναφορές δηλητηρίασης το 2023 σε επιτρεπόμενες περιοχές εξάσκησης κυνηγετικών σκύλων.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

3.4.2. Περιστατικά χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων σε σχέση με επιτρεπόμενες περιοχές κυνηγιού.

Το 2023 μεταξύ τις 4 Ιανουαρίου και 28 Φεβρουαρίου και μεταξύ τις 20 Αυγούστου και 31 Δεκεμβρίου το κυνήγι καθορισμένων ειδών επιτρεπόταν στις περιοχές κυνηγιού. Εντός των δύο πιο πάνω κυνηγετικών περιόδων, οι ΟΑΔΔ έλαβαν 80 κλήσεις για αναφορά περιστατικών δηλητηρίασης σκύλων ή πιθανής ύπαρξης δηλητηριασμένων δολωμάτων, από τις οποίες οι 42 αναφορές αφορούσαν περιστατικά σε επιτρεπόμενες περιοχές κυνηγιού. Στις 24 από τις 42 αναφορές βρέθηκαν ευρήματα με ενδείξεις δηλητηρίασης, ενώ κατά την κυνηγετική περίοδο καταγράφηκαν ακόμα 8 περιστατικά με ευρήματα εντός απαγορευμένων περιοχών (Χάρτης 6). Δηλαδή, το 71% (80 στις 112) όλων των κλήσεων που έλαβαν οι ΟΑΔΔ το 2023 καταγράφηκαν εντός της κυνηγετικής περιόδου, ενώ το 55% (24 στα 44) των περιστατικών με ευρήματα δολωμάτων και δηλητηριασμένων ζώων, βρέθηκαν εντός επιτρεπόμενων περιοχών κυνηγιού, κατά την κυνηγετική περίοδο.

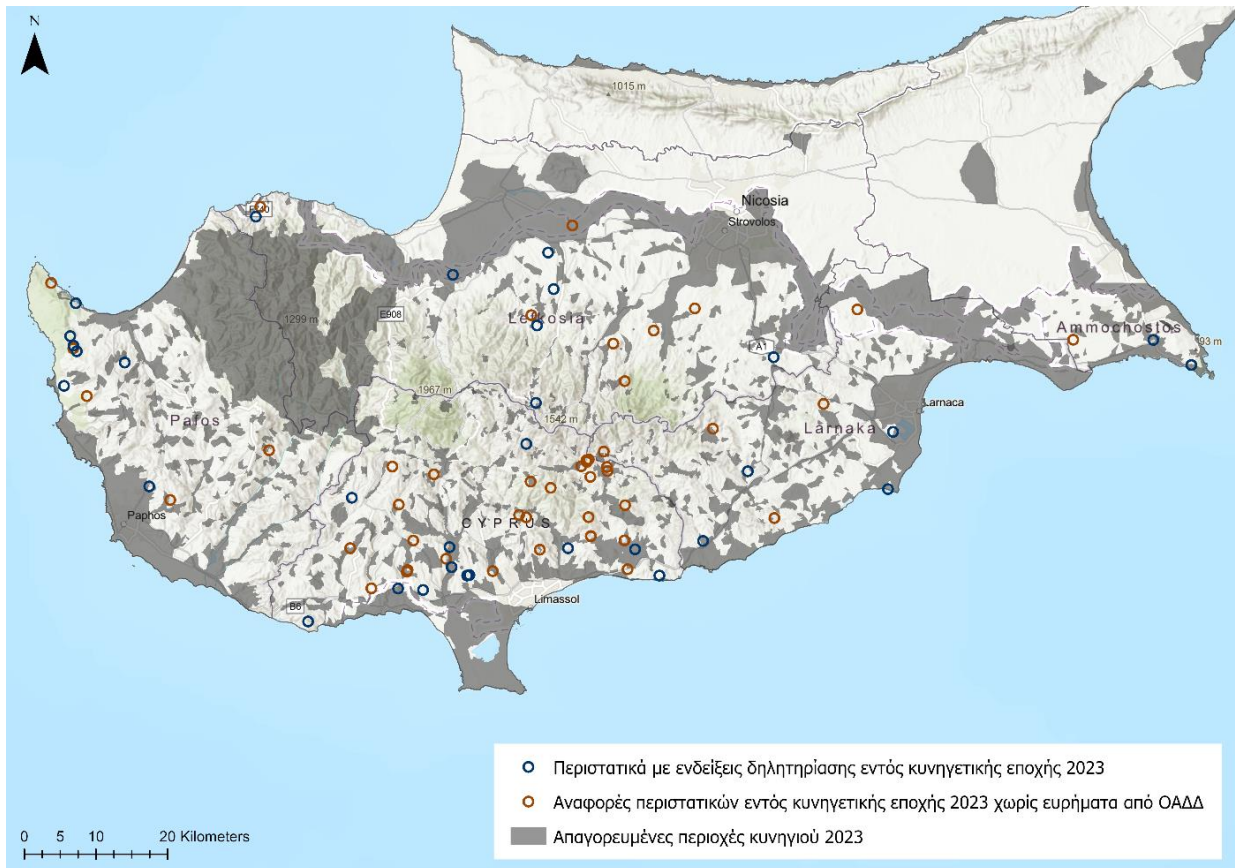
Σε σύγκριση, το 2022 οι ΟΑΔΔ λειτούργησαν μόνο κατά την θερινή περίοδο κυνηγιού, όπου έλαβαν 50 κλήσεις από πολίτες για αναφορές πιθανών περιστατικών, και καταγράφηκαν 28 περιστατικά με ευρήματα δηλητηριασμένων δολωμάτων και δηλητηριασμένων ζώων. Από τα 21 περιστατικά αυτά, τα 21 βρέθηκαν εντός επιτρεπόμενων περιοχών κυνηγιού. Σε σύγκριση, το 2023 καταγράφηκαν 58 κλήσεις κατά την θερινή κυνηγετική περίοδο από τις οποίες στις 19 εντοπίστηκαν ευρήματα με ενδείξεις δηλητηρίασης.

Συχνό κίνητρο πίσω από την χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων σε επιτρεπόμενες περιοχές κυνηγιού κατά την κυνηγετική περίοδο είναι αντιδικίες μεταξύ κυνηγών. Σε αυτές τις περιπτώσεις συχνά τα δολώματα στοχεύουν κυνηγετικούς σκύλους με στόχο τον εκφοβισμό κυνηγών και την αποτροπή χρήσης περιοχών κυνηγιού προς όφελος άλλων κυνηγών. Η χρήση δολωμάτων σε απαγορευμένες περιοχές κυνηγιού, πιθανώς να στοχεύουν θηρευτές (αλεπούδες και σκύλους) με σκοπό την μείωση της θήρευσης σε είδη κυνηγετικού ενδιαφέροντος .

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Χάρτης 6: Περιστατικά όπου καταγράφηκαν εντός κυνηγετικής εποχής το 2023 από τις ΟΑΔΔ σε σχέση με απαγορευμένες περιοχές κυνηγιού. Το 75% των περιστατικών με ευρήματα που καταγράφηκαν εντός της κυνηγετικής περιόδου βρέθηκαν εντός περιοχών όπου επιτρέπεται το κυνήγι.

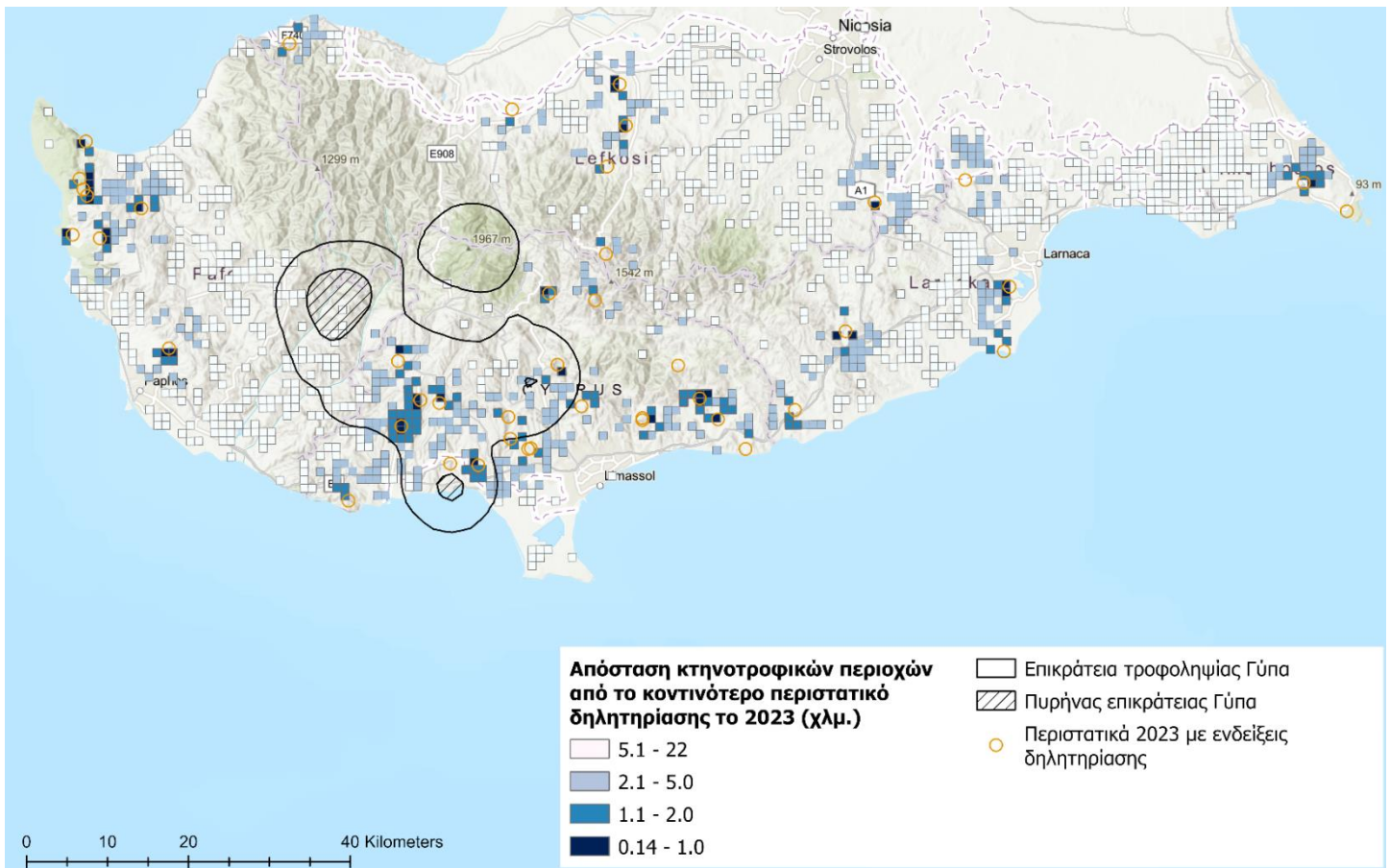
3.4.3. Περιστατικά χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων σε σχέση με την κτηνοτροφία

Οι συγκρούσεις ανθρώπου-ανθρώπου και ανθρώπου-άγριας ζωής είναι πιθανά κίνητρα χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων από κτηνοτρόφους. Κατά την αναπαραγωγική περίοδο της αλεπούς (Ιανουάριο – Μάιο) (Cavallini, 1996), παρατηρείται αύξηση στα περιστατικά δηλητηρίασης, πιθανόν λόγω τοποθέτησης δολωμάτων με στόχο τη μείωση του πληθυσμού της αλεπούς ως παράνομη μέθοδος προστασίας ζώων κτηνοτροφίας από επιθέσεις θηρευτών. Αυτό επιδεινώνεται από τον μεγάλο αριθμό αδέσποτων σκύλων στην ύπαιθρο οι οποίοι μπορούν να προκαλέσουν απώλειες στην κτηνοτροφία. Άλλο κίνητρο για την τοποθέτηση δολωμάτων κοντά σε κτηνοτροφικές μονάδες είναι οι αντιδικίες μεταξύ κτηνοτρόφων και κυνηγών.

Η χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων σε κτηνοτροφικές περιοχές φέρουν επιπρόσθετο κίνδυνο στους Γύπες αφού αυτές είναι περιοχές που χρησιμοποιούν οι Γύπες πιο συχνά λόγω των διατροφικών τους συνθηκών. Η χρήση δολωμάτων από κτηνοτρόφους συνδέεται επίσης πιο πολύ με χρήση ολόκληρου κουφαριού ζώου (νεκρά αιγοπρόβατα) ως δόλωμα εμποτισμένο με δηλητηριώδη ουσία κάτι που αυξάνει το ρίσκο δηλητηρίασης Γυπών. Η εύρεση δ.δ. και νεκρών δηλητηριασμένων ζώων σε κοντινή απόσταση από κτηνοτροφικές μονάδες (< 1 χλμ.) πιθανώς να σχετίζεται με την κτηνοτροφία.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Χάρτης 7: Απόσταση κτηνοτροφικών περιοχών από περιστατικά όπου εντοπίστηκαν δηλητηριασμένα δολώματα και ζώα. Στην επαρχία Λεμεσού, οι περιοχές Πάχνας, Αυδήμου και Αγίου Αμβρόσιου και στην επαρχία Πάφου οι περιοχές Ίνειας και Νέου Χωριού έχουν την πιο υψηλή συχνότητα τοποθέτησης δηλητηριασμένων δολωμάτων και την κοντινότερη απόσταση σε κτηνοτροφικές μονάδες.

Κατά μέσο όρο, οι κτηνοτροφικές μονάδες βρίσκονταν σε απόσταση 1.1χλμ (± 0.9 χλμ. std) από το πλησιέστερο περιστατικό δηλητηρίασης που καταγράφηκαν το 2023. Από τα 44 περιστατικά με ευρήματα δηλητηρίασης το 2023, τα 28 (64%) βρέθηκαν εντός ενός χιλιομέτρου από την πλησιέστερη κτηνοτροφική μονάδα (Χάρτης 7). Από αυτά τα 28 περιστατικά, τα 12 ήταν εντός της αναπαραγωγικής περιόδου της αλεπούς και τα 17 ήταν εντός της κυνηγετικής περιόδου και εντός κυνηγετικών περιοχών.

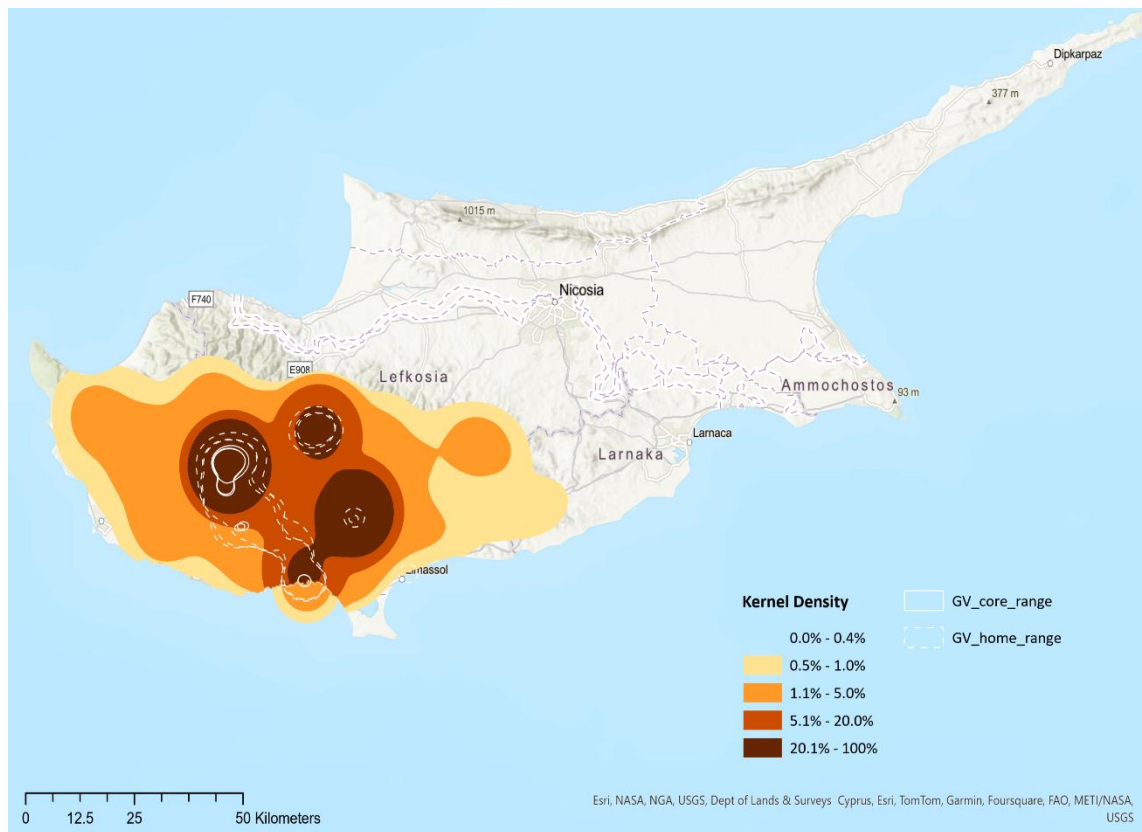
Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

3.5. Επιπτώσεις στον πληθυσμό του Γύπα

Μέσω καταγραφών, εκτιμάται ότι μεταξύ 1996 και 2023 έχουν δηλητηριαστεί 56 γύπες, ενώ ο αριθμός αυτός πιθανώς να φτάνει μέχρι και τα 62 άτομα αφού μετά από πρόσφατα περιστατικά μαζικής δηλητηρίασης (2022, 2023) οι καταγραφές του πληθυσμού έδειχναν σημαντικά μειωμένους αριθμούς ατόμων, χωρίς όμως να είχαν εντοπιστεί όλοι οι νεκροί Γύπες. Οι θάνατοι αυτοί αποτελούν το 79% όλων των καταγεγραμμένων θανάτων γυπών από το 1996 (συνολικός αριθμός θανάτων: 78 άτομα).

Χρησιμοποιώντας την βάση δεδομένων με ιστορικές καταγραφές δηλητηρίασης, αλλά και τα πρόσφατα δεδομένα από τις ΟΑΔΔ, αναγνωρίστηκαν περιοχές που φέρουν υψηλό κίνδυνο δηλητηρίασης για τον γύπα (Χάρτης 8). Η αναγνώριση αυτή βασίζεται πάνω στην επικράτεια του είδους, τις κινήσεις του είδους εκτός της επικράτειας, την πυκνότητα κτηνοτροφικών περιοχών εντός της περιοχής όπου κινείται το είδος, και περιστατικά δηλητηρίασης μεταξύ 1996 και 2023.

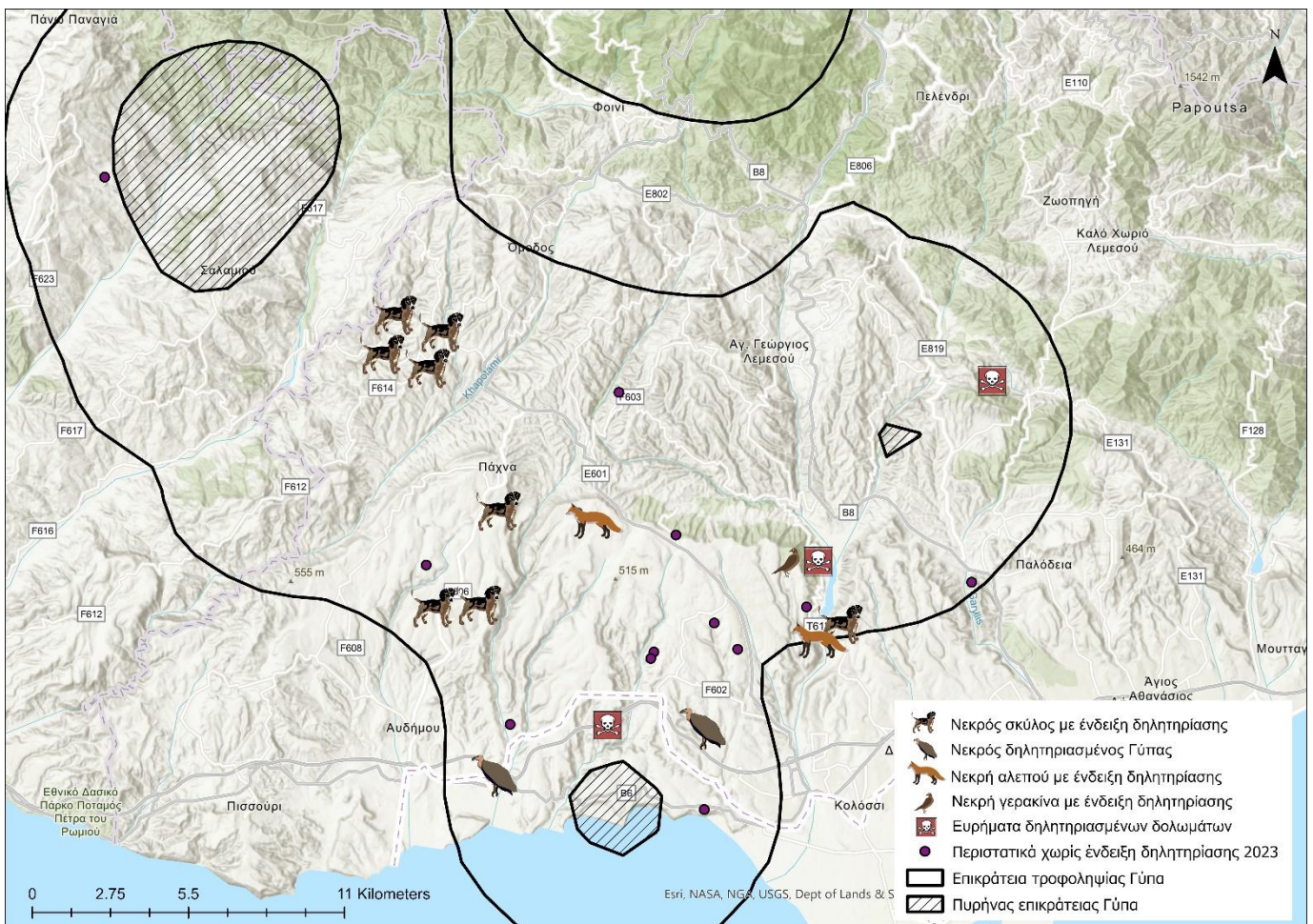

Χάρτης 8: Πιθανότητα δηλητηρίασης γύπα ανά περιοχή (δεδομένα 1996 – 2023)

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Το 2023 καταγράφηκαν 9 περιστατικά με ενδείξεις δηλητηρίασης εντός της επικράτειας τροφοληψίας του Γύπα (Χάρτης 9). Σε αυτά τα περιστατικά εντοπίστηκαν σύνολο 13 νεκρά ζώα με ένδειξη δηλητηρίασης (8 σκύλοι, 2 αλεπούδες, 2 Γύπες, 1 Γερακίνα) και περίπου 2.5 κιλά δολωμάτα (σε 4 περιστατικά). Καταγράφηκαν επίσης 12 επιπλέον αναφορές από πολίτες σχετικά με δηλητηριάσεις οικόσιτων ζώων ή πιθανής ύπαρξης δολωμάτων, ωστόσο στα περιστατικά αυτά οι ΟΑΔΔ δεν βρήκαν ενδείξεις δηλητηρίασης. Ο σχετικά υψηλός αριθμός νεκρών δηλητηριασμένων ζώων εντός της επικράτειας του είδους φέρει ψηλό ρίσκο δηλητηρίασης. Ένα από τα καταγεγραμμένα περιστατικά δηλητηρίασης Γύπα του 2023 προκλήθηκε από τροφοληψία του Γύπα σε νεκρό, δηλητηριασμένο σκύλο, κάτι που υποστηρίζει τις ανησυχίες για δευτερογενείς δηλητηριάσεις. Μάλιστα, στο συγκεκριμένο περιστατικό εκτιμάται ότι δηλητηριάστηκε επίσης το τελευταίο αναπαραγωγικό ζευγάρι και το τελευταίο κυπριακό ενήλικο άτομο Γύπα. Επίσης, εντός της επικράτειας του Γύπα, υπάρχουν 254 κτηνοτροφικές μονάδες αιγοπροβάτων (10% όλων των εγγεγραμμένων μονάδων με αιγοπρόβατα), αυξάνοντας τις πιθανότητες συγκρούσεων μεταξύ ανθρώπου και μεταξύ άγριας ζωής και ανθρώπου, και ως αποτέλεσμα, τις πιθανότητες χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων.

Χάρτης 9: Περιστατικά με ευρήματα δηλητηριασμένων δολωμάτων και δηλητηριασμένων ζώων εντός της επικράτειας του Γύπα.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

3.6. Ανάλυση ευρημάτων και διερεύνηση περιστατικών

Τον Ιούνιο 2023, υπογράφηκε το «Πρωτόκολλο ενεργειών για περιστατικά δηλητηρίασης στην ύπαιθρο» (BirdLife Cyprus, 2023) μεταξύ Αστυνομίας Κύπρου, Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας, Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, Γενικού Χημείου του Κράτους. Το Πρωτόκολλο περιγράφει την αλληλουχία και πορεία των δράσεων μεταξύ των φορέων που εμπλέκονται στη διερεύνηση τέτοιων περιστατικών δηλητηρίασης.

Με την δημιουργία του Πρωτόκολλου και την διεξαγωγή ειδικών σεμιναρίων κατάρτισης στα αρμόδια τμήματα για τη διαχείριση περιστατικών παράνομης δηλητηρίασης άγριας ζωής, παρατηρείται αύξηση στον αριθμό των περιστατικών τα οποία διερευνήθηκαν. Το 2023 η Αστυνομία παρευρέθηκε σε 9 περιστατικά για διερεύνηση πιθανών εγκλημάτων κατά της άγριας ζωής. Από όλα τα περιστατικά στα οποία διεξάγεται διερεύνηση από την Αστυνομία Κύπρου, τα δείγματα αποστέλλονται στο ΓΧΚ για ανίχνευση της ουσίας και σε περίπτωση εντοπισμού νεκρών ζώων αυτά στέλνονται στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες. Στο ένα από αυτά τα περιστατικά αποδείχτηκε ότι Γύπας υπέστη δευτερογενή δηλητηρίαση από ουσία carbofuran αφού τράφηκε από δηλητηριασμένο σκύλο στον οποίο επίσης εντοπίστηκε carbofuran αφού τράφηκε από δηλητηριασμένο δόλωμα το οποίο επίσης εντοπίστηκε και σε αυτό ανιχνεύθηκε η ουσία carbofuran.

Από τα περιστατικά στα οποία δεν εμπλέκεται η Αστυνομία Κύπρου, επιλέγονται δείγματα για προώθηση τους από την ΥΘΠ στο ΓΧΚ για την ανίχνευση της ουσίας βάσει σχετικού Πρωτοκόλλου Συνεργασίας μεταξύ των δύο Υπηρεσιών. Για το 2023, έγιναν τοξικολογικές αναλύσεις σε δείγματα από 5 περιστατικά τα οποία καταγράφηκαν μεταξύ Γενάρη και Μάρτη 2023. Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν την ύπαρξη παράνομων φυτοπροστατευτικών ουσιών και στα 5 περιστατικά. Συγκεκριμένα, στα δείγματα από τα 3 περιστατικά εντοπίστηκε η ουσία methomyl, στο ένα methomyl και carbofuran, ενώ σε αναλύσεις από τον δεύτερο νεκρό γύπα εντοπίστηκε η ουσία carbofuran.

Σημαντικό εργαλείο στην αναγνώριση δηλητηριάσεων των γυπών αλλά και στην διερεύνηση των περιστατικών τους είχαν οι πομποί που τοποθετήθηκαν στους γύπες, αφού μέσω των δεδομένων εντοπίστηκαν σύντομα μετά την δηλητηρίαση τους, διατηρώντας τα κουφάρια σε καλή κατάσταση για νεκροψία και τοξικολογικές αναλύσεις. Τα δεδομένα από τους πομπούς χρησιμοποιήθηκαν επίσης για την καταγραφή όλων των σημείων τροφοληψίας στις μέρες πριν τον θάνατο των γυπών, κάτι που επιτρέπει μια πλήρης διερεύνηση των περιστατικών.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

3.7. Προβολή και Επικοινωνία

Προκειμένου να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση των ομάδων στόχων (κυρίως κυνηγοί, κτηνοτρόφοι, τοπικές κοινότητες εντός της επικράτειας του Γύπα), σχετικά με την κρίσιμη κατάσταση του Γύπα στην Κύπρο, τη σημασία του για το οικοσύστημα, τις απειλές που αντιμετωπίζει, τους σοβαρούς κινδύνους από τη χρήση δ.δ. για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία, το πρόγραμμα «Ζωή με τους Γύπες» υλοποιεί στοχευμένη εκστρατεία ενημέρωσης, μέρος της οποίας είναι και η προβολή της δράσης των ΟΑΔΔ.

Η παρουσία των ΟΑΔΔ και η επαφή με τον κόσμο της υπαίθρου συνεισφέρει στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση αυτών των ομάδων η οποία ενισχύεται από σχετικό ενημερωτικό υλικό όπως ενημερωτικά φυλλάδια, αφίσες, μεγάλες πινακίδες σε αυτοκινητόδρομους και στις πόλεις, φιλμάκια σχετικά με τη δράση των ΟΑΔΔ και ισχυρή παρουσία στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης και στα ΜΜΕ με συνεντεύξεις και συμμετοχή σε εκπομπές.

Ενδεικτικά, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους 2023, η δράση των ΟΑΔΔ προβλήθηκε μέσω δελτίων τύπου και αναρτήσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (8 αναρτήσεις και 4 δελτία τύπου), ενός σύντομου βίντεο που αναρτήθηκε στα ΜΚΔ, καθώς και σε έντυπα και διαδικτυακά μέσα μαζικής ενημέρωσης (30+ αναφορές) και μέσω συνεντεύξεων σε ραδιόφωνο και τηλεόραση. Επιπλέον, 200 ενημερωτικά φυλλάδια/αφίσες με τα στοιχεία επικοινωνίας των ΟΑΔΔ διανεμήθηκαν σε κοινοτικά συμβούλια και κυνηγετικούς συλλόγους και κυνηγούς και σε κτηνοτρόφους εντός της επικράτειας του Γύπα.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

4. Γενικά συμπεράσματα

Συνοπτικά, για το 2023 οι Ομάδες Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων (ΟΑΔΔ) έχουν ανταποκριθεί σε 112 κλήσεις από το κοινό και ολοκλήρωσαν περισσότερο από 290 προληπτικές περιπολίες. Εντόπισαν ευρήματα με ενδείξεις δηλητηρίασης σε 44 (από τα 112) περιστατικά. Σε 20 περιστατικά εντοπίστηκαν δηλητηριασμένα δολώματα, σε 13 περιστατικά εντοπίστηκαν νεκρά ζώα με υποψία δηλητηρίασης και σε 11 περιστατικά εντοπίστηκαν δολώματα και νεκρά ζώα (σύνολο 35 κιλά δολώματα και 54 νεκρά ζώα).

Σε σύγκριση με το 2022 όπου οι ΟΑΔΔ λειτούργησαν μεταξύ Μάϊο και Δεκέμβριο, παρατηρήθηκε μείωση στα περιστατικά με ευρήματα ενώ καταγράφηκε αύξηση στις αναφορές το 2023. Το 2022 καταγράφηκαν 44 περιστατικά με ευρήματα και 67 κλίσεις από πολίτες εντός 8 μηνών, ενώ εντός των ίδιων μηνών, το 2023 τα περιστατικά με ευρήματα μειώθηκαν στα 28 περιστατικά αλλά οι κλίσεις από πολίτες αυξήθηκαν στις 79. Η μείωση στα περιστατικά με ευρήματα πιθανώς να οφείλεται στην μειωμένη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων ή στην αλλαγή τακτικής των δραστών οι οποίοι ενδεχομένως να χρησιμοποιούν λιγότερες ποσότητες δολωμάτων, ενώ η αύξηση στις αναφορές περιστατικών μπορεί να αντικατοπτρίζει την αυξημένη ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων και με την λειτουργία των ΟΑΔΔ.

Καταγράφηκαν επίσης μειωμένες ποσότητες δολωμάτων αφού μεταξύ Μάϊο και Δεκέμβριο 2022 συλλέχθηκαν σύνολο 34 κιλά δολωμάτων σε 34 περιστατικά, ενώ το 2023 εντός του διαστήματος 8 μηνών εντοπίστηκαν 22 κιλά σε 21 περιστατικά. Ωστόσο, καταγράφηκε αύξηση στον αριθμό των νεκρών ζώων από 31 σε 36 νεκρά ζώα. Πιθανοί λόγοι είναι αλλαγές στις μεθόδους τοποθέτησης δολωμάτων με αποτέλεσμα τα δολώματα να μην εντοπίζονται εύκολα από πολίτες πριν την δηλητηρίαση ζώου.

Όσο αφορά τις περιοχές όπου εντοπίστηκαν τα περιστατικά δηλητηρίασης, οι κοινότητες Ύψωνα, Καλό Χωρίο, Φοινικάρια, Άλασσα και Σούνι – Ζανακιά αναγνωρίστηκαν ως περιοχές με τα περισσότερα περιστατικά και για τις δυο χρονιές, ενώ οι Ζώνες Ειδικής Προστασίας Κουιάδα Λιμνάτη και Ακάμα καταγράφηκαν ως προστατευόμενες περιοχές με ψηλό κίνδυνο δηλητηρίασης. Καταγράφηκαν επίσης περιοχές όπου το 2022 υπήρξαν υψηλά επίπεδα τοποθέτησης δηλητηριασμένων δολωμάτων, ενώ το 2023 δεν καταγράφηκαν περιστατικά στις περιοχές αυτές. Οι περιοχές αυτές αποτελούνται από τις κοινότητες Καλού Χωριού Λεμεσού, Ακακίου και Σούνι-Ζανακιάς. Καταγράφηκαν επίσης κοινότητες όπου το 2022 δεν υπήρχαν περιστατικά με ευρήματα ενώ το 2023 καταγράφηκαν αυξημένα περιστατικά, στις ακόλουθες περιοχές: Σελλάδι του Άππη, Φασλί, Αγία Νάπα και Ίνεια.

Πιθανά κίνητρα πίσω από την χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων είναι οι συγκρούσεις μεταξύ ανθρώπου – ανθρώπου και ανθρώπου – άγριας ζωής. Συγκεκριμένα, οι αντιδικίες μεταξύ κυνηγού - κυνηγού και κυνηγού - κτηνοτρόφου συχνά αποτελούν κίνητρο τοποθέτησης δηλητηριασμένων δολωμάτων με στόχο κυνηγόσκυλα και σκύλους κτηνοτρόφων. Η τοποθέτηση δηλητηριασμένων δολωμάτων με στόχο την μείωση θηρευτών όπως αλεπούδες και σκύλους, συχνά έχει ως κίνητρο την προστασία ζώων κτηνοτροφίας από επιθέσεις θηρευτών ή την μείωση της θηρευτικής πίεσης σε θηρεύσιμα είδη. Τα κίνητρα αυτά αντικατοπτρίζονται από τις περιοχές και εποχές εύρεσης των περιστατικών αφού από τα 88 συνολικά περιστατικά που καταγράφηκαν μεταξύ του Μάϊου 2022 και του Δεκέμβριου 2023, τα 52 καταγράφηκαν εντός κυνηγετικής εποχής και κυνηγετικής περιόδου, ενώ τα 44 από τα 88 περιστατικά βρέθηκαν σε απόσταση κοντινότερη από 1 χιλιόμετρο από την πλησιέστερη κτηνοτροφική μονάδα.

Μέσω ιστορικών και πρόσφατων δεδομένων καταγράφονται επίσης οι επιπτώσεις της χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων στον πληθυσμό του Πυρόχρου Γύπα στην Κύπρο. Από το 1996, ο μέγιστος εκτιμώμενος αριθμός δηλητηριασμένων γυπών έφτασε τα 62 άτομα, με 2 περιστατικά δηλητηρίασης γυπών το 2023. Στο ένα περιστατικό τον Φλεβάρη 2023 επηρεάστηκε ένα άτομο μετά από δηλητηρίαση με την ουσία Carbofuran, ενώ σε περιστατικό τον Ιούλη 2023 υπολογίζεται να θανατώθηκαν 3 άτομα από δηλητηρίαση Carbofuran, χωρίς όμως να βρεθούν οι 2 από τους 3 νεκρούς Γύπες. Το περιστατικό αυτό προκλήθηκε από δευτερογενή δηλητηρίαση μετά από τροφοληψία σε νεκρό σκύλο ο οποίος δηλητηριάστηκε από δόλωμα. Η χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων παραμένει σε υψηλά επίπεδα καθιστώντας την ως την πιο σοβαρή απειλή για το είδος στην Κύπρο, αυξάνοντας το ρίσκο της εξαφάνισης του είδους.

Μέσα από τη λειτουργία των ΟΑΔΔ γίνεται συστηματική καταγραφή της ποσότητας και της συχνότητας τοποθέτησης δηλητηριασμένων δολωμάτων. Ως αποτέλεσμα, οι καταγραφές αυτές αποκαλύπτουν την έκταση και τη σοβαρότητα του προβλήματος στην κυπριακή ύπαιθρο. Επίσης, η αυξημένη παρουσία αρμόδιας αρχής μέσω των ΟΑΔΔ αλλά και η αυξημένη εμπλοκή της Αστυνομίας σε περιστατικά εγκλήματος κατά της άγριας ζωής αποτελούν ένα κρίσιμο πρώτο βήμα στην διερεύνηση περιστατικών. Επίσης η δημιουργία του Πρωτοκόλλου ενεργειών για την διαχείριση περιστατικών χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων στην ύπαιθρο και η συνεργασία των σχετικών αρμόδιων αρχών φέρει σημαντική αλλαγή προς τον περιορισμό της παράνομης αυτής πρακτικής.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Βιβλιογραφία

- Aresu, M., Rotta, A., Fozzi, A., Campus, A., Muzzeddu, M., Secci, D., Fozzi, I., De Rosa, D. and Berlinguer, F., 2021. Assessing the effects of different management scenarios on the conservation of small island vulture populations. *Bird Conservation International*, 31(1), pp.111-128.
- BirdLife Cyprus (2022) Griffon Vulture, *Gyps fulvus*, breeding pairs 2012 – 2022. [Data file]. Nicosia: BirdLife Cyprus.
- BirdLife Cyprus (2023) ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟ. {lifewithvultures.eu}.
- BirdLife International 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK: BirdLife International. (BirdLife Conservation Series No.12).
- Cavallini, P., 1996. Ranging behaviour of red foxes during the mating and breeding seasons. *Ethology Ecology & Evolution*, 8(1), pp.57-65.
- Iezekiel, S., Bakaloudis, D.E. and Vlachos, C.G., 2004. The status and conservation of Griffon Vulture *Gyps fulvus* in Cyprus. *Raptors Worldwide. World Working Group on Birds of Prey and Owls, Berlin, Germany*, pp.67-73.
- Locke (1553) in Cobham, C.D. 1980. *Excerpta Cypria*. Cambridge University Press.
- Mariti G. (1760) *Travels in the Island of Cyprus* Translated from the Italian by Claude Delaval Cobham, C.M.G., Cambridge: at the University Press, 1909.
- Papadopoulos, M. (2013) First efforts to save the Griffon vulture (*Gyps fulvus*) in Cyprus. In: Birdlife Cyprus (ed.). *Proceedings of the Griffon Vulture Conference 6 – 8 March 2013*, pp. 18 – 21. Nicosia: BirdLife Cyprus.
- Phipps, W. L. 2020. LIFE with VulturesCY - LIFE18 NAT/CY/001018, Action A4: Population Viability Analysis of the Cyprus Griffon Vulture population under different management scenarios. Final report. *Vulture Conservation Foundation*.
- Terra Cypria – The Cyprus Conservation Foundation, 2021. Baseline study about poison bait use in local communities in Cyprus.

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

Παραρτήματα

Πίνακας 1: Περιστατικά με ενδείξεις δηλητηρίασης που κατέγραψαν οι Ομάδες Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων το 2023.

Ημερομηνία	Επαρχία	Ευρήματα νεκρών ζώων	Ευρήματα δηλητηριασμένων δολωμάτων
07/01/2023	Λευκωσία	2 σκύλοι	Δεν υπήρχαν ευρήματα δολωμάτων
17/01/2023	Λεμεσός	Γερακίνα	40 αυγά
23/01/2023	Λεμεσός	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	7 κομμάτια υπολείμματα κρέατος
26/01/2023	Λεμεσός	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	4 κομμάτια χοιρινό
27/01/2023	Αμμόχωστος	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	2 κιλά υπολείμματα κρέατος και δέρμα
27/01/2023	Λεμεσός	1 σκύλος & 1 αλεπού	4 κομμάτια χοιρινό και 35 αυγά
28/01/2023	Λεμεσός	2 αλεπούδες	Δεν υπήρχαν ευρήματα δολωμάτων
03/02/2023	Λάρνακα	Αλεπού	Δεν υπήρχαν ευρήματα δολωμάτων
07/02/2023	Λάρνακα	Γάτος	Δεν υπήρχαν ευρήματα δολωμάτων
13/02/2023	Πάφος	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	700 γραμμάρια κιμάς
22/02/2023	Λευκωσία	Σκύλος	1 κομμάτι κοτόπουλο
24/02/2023	Λευκωσία	2 σκύλοι	6 κομμάτια χοιρινό
27/02/2023	Λεμεσός	Γύπας	Δεν υπήρχαν ευρήματα δολωμάτων
09/03/2023	Λεμεσός	Σκύλος	2 κομμάτια κοτόπουλο
21/03/2023	Λεμεσός	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	2 κομμάτια υπολείμματα κρέατος
27/03/2023	Πάφος	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	Μικρό κουφάρι αρνιού και 10 κομμάτια υπολείμματα κρέατος
04/05/2023	Λάρνακα	2 σκύλοι	Δεν υπήρχαν ευρήματα δολωμάτων
12/05/2023	Λεμεσός	2 σκύλοι	Δεν υπήρχαν ευρήματα δολωμάτων
15/05/2023	Λεμεσός	Σκαντζόχοιρος	200 γραμμάρια σκυλοτροφία
22/05/2023	Λεμεσός	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	2 κομμάτια συκώτι
25/05/2023	Λεμεσός	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	1 αυγό
31/05/2023	Λεμεσός	Αλεπού	Δεν υπήρχαν ευρήματα δολωμάτων
20/06/2023	Λεμεσός	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	100 γραμμάρια κιμάς
08/07/2023	Λεμεσός	Κίτσης	1 κιλό υπολείμματα φαγητού
01/08/2023	Λεμεσός	Γύπας και σκύλος	1 κομμάτι κρέατος
28/08/2023	Λάρνακα	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	400 γραμμάρια κοτόπουλο
04/09/2023	Λάρνακα	Σκύλος	Δεν υπήρχαν ευρήματα δολωμάτων
22/09/2023	Πάφος	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	2 κιλά συκώτι
23/09/2023	Λεμεσός	Σκύλος	Δεν υπήρχαν ευρήματα δολωμάτων
26/09/2023	Πάφος	2 σκύλοι	Δεν υπήρχαν ευρήματα δολωμάτων
20/10/2023	Λευκωσία	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	3 κομμάτια υπολείμματα κρέατος
24/10/2023	Λευκωσία	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	6 κομμάτια επεξεργασμένο κρέας
24/10/2023	Πάφος	3 καρακάξες	Δεν υπήρχαν ευρήματα δολωμάτων
24/10/2023	Λευκωσία	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	500 γραμμάρια δέρμα
25/10/2023	Λεμεσός	4 σκύλοι	Δεν υπήρχαν ευρήματα δολωμάτων
06/11/2023	Πάφος	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	4 κομμάτια συκώτι και νερό με ουσία
07/11/2023	Λευκωσία	Καρακάξα	3 κιλά δέρμα
09/11/2023	Λευκωσία	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	5.5 κιλά κοτόπουλο σε σακούλια και 500 γραμμάρια σκυλοτροφία
10/11/2023	Πάφος	4 σκύλοι	12 κομμάτια δέρμα
14/11/2023	Λεμεσός	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	5 κομμάτια χοιρινό και 20 μικρά ψάρια
01/12/2023	Πάφος	Γάτος	1.5 κιλό λίπος
12/12/2023	Λεμεσός	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	2 αυγά
14/12/2023	Λεμεσός	6 σκύλοι	400 γραμμάρια υπολείμματα φαγητού και 300 γραμμάρια συκώτι
22/12/2023	Αμμόχωστος	Δεν υπήρχαν νεκρά ζώα	2 κουφάρια περιστερών

Φορείς υλοποίησης έργου "LIFE with Vultures CY":

Συγχρηματοδότηση:

Φορείς υλοποίησης έργου “LIFE with Vultures CY”:

Συγχρηματοδότηση:

